

Megjelenik
minden
vasárnap
és
csütörtök
reggel.

JÁSZ UJSÁG

Megjelenik
minden
vasárnap
és
csütörtök
reggel.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI LAP.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztő címére küldendők

ELŐFIZETÉSI ÁR HELYBEN:

Égész évre 8.— K
Fél évre 4.— K
Negyed évre 2.— K

Felelős szerkesztő:

BELEZNAV LÁSZLÓ.

Laptulajdonos: **DARÁNYI FERENC.**

Előfizetési és hirdetési díjak a laptulajdonos címére küldendők.

KIADÓHIVATAL:

Jászberény, Vásár-u. 2., hol hirdetések a legelőcsöbön vétetnek fel. — Nyitittr sora 30 fillér.

ELŐFIZETÉSI ÁR VIDEKEN:

Égész évre 9.— K
Fél évre 4.50 K
Negyed évre 2.50 K

Istennek dicsőség, embernek békeesség!

A szent karácsonyt a szeretet ünnepének hívják. Azt hiszem azért, mert a szeretet szívünknek legnemesebb, leggyengédebb, legállandóbb érzelme, mert hisz' ha a hit, remény is megszűnt, a szeretet örökké megmarad.

Egy angyal szívének egész szeretetével beszél: „Örömet hirdetek nektek; ma született az Üdvözítő. — Ez lesz a jel: találtok egy kisdedet pólákba takarva, jászolyba fektetve.“ — És ez a kisded szegletköve lett a világtörténelemnek. Időszámí-

tásunkat is bölcsőjétől kezdjük. Ez az a kisded, akit az Ur Ábrahámnak megígért. — Hiába beszélnek a hitetlen szabadgondolkodók, egy egész néptörzs, egy értelmes, Istent hívó nép östörténete tanuskodik, hogy maga az Isten beszélt két angyalának társaságában Ábrahám-mal, mikor megígérte neki, hogy az egész törzsből fog származni a világ üdvözítője. Ez a hit vonul át a szent hajdan történelmében, ez a hit lelkei örökre ma is. Dicsőség Istennek, békeesség embernek! — Van-e ember, aki rosszabb állapot, mintha az ember megnyugszik Isten akaratán? És ha ez úgy van, a szenvedélyek lecsillapulnak, meg van a lélek békeje és e tehetséges, nyugodt szív oly örömmel hozza Istennek a tisztelet, hála, imádás áldozatát, oly örömmel ismeri és hirdeti Isten dicsőségét. De embertársait is megajándékozza a föld legnagyobb áldásával: a békeességel. E tárgynál sokáig lehetne

elmélkednem ugyan éppen városunk beléletét illetőleg, de biztat a remény, hogy aki bizalommal fordul a békeesség Királyához, a ma született Jézushoz, az a bizalmat meg is fogja jutalmazni, meg fogja ajándékozni városunkat is az egymás megbecsülésén alapuló békeességel. Faxit Deus!

Erdős András.

Gloria-Fax

Irta: Kovács Mihály.

Forrása az örök Istenség, hirdetője az angyalok serege, megértője a pásztorok csapata annak az igazságnak, mely a Messiás születésekor jelszó gyanánt áradt szét Bethlehemben az új Király bölcsőjászolya körül: „Gloria in excelsis Deo; pax in terra hominibus!“

E jelszó szerető imádságra hevíté a jámbor pásztorokat, kíváncsi kutatásra a

HETI KRÓNKA.

I.

Béke szállt a földre, elült harag, lárna, E napon született Krisztus a világra. S mint valamikor a betlehemi éjen, Csillag gyúlt ki messze keletén, az égen Eloszlatva hőmályt égi sötétséget Jézushoz vezetve jámbor, hívó népet, Úgy világít ma is a hívó szeretet, Amely minden lelket Bethlehembe vezet, Lélekben hódolni a világ Urának, Kit bölcsék s. egygyűrk egyformán imádtak. Ki ámbár jászolban, barmok közt született, Magáévá tette a földet s az eget Szerető szívével: Akik roskadoztok, Kik elfáradtatok és terhelve vagytok, Jöjjetek hozzám mind!“

S ama szent éj óta

Ha az év forgása karácsonyt elhozza, Elpihen a köznep forrongó csátája,

Minden hívó lélek a kis Jézust várja, S hívó szív húrjain megzendül az ének, Melyet a szent éjen angyalok zengének: „Dicsőség és hála mennyben az Istennek, Békeesség a földön minden jó embernek!“

II.

Krónikásnak dolga, ügyjék el, nem tréfa, Krónikába való aüg akad néha. Honnan szedjek mindég új meg új strófákat, Hogyha az emberek semmitsem csinálnak? Pláne a Nyedámtól el is voltam zárva, Le volt bontva a hid egy hétéig az árva, Azt mondták, csinálják, akkor kaptam észhez, Ez hozzátartozik városrendezéshez. Csak később hallottam, kitért egy lóába, S megjédt a város, mert kap a nyakába, Azéri csináltatta meg a hidat végre S most már a városnak nagy a tekintélye. Ebből úgy gondolom, s bajosan tévedek, — Akkor lesz nálunk a főtéren kövezet, Hogyha majdan nyálig ülünk már a nyárba, S belefultadt egy-két ember s ló a sárba.

III.

Megyebizottsági tagok választattak S a derék magyarok nagy vigan szavaztak. Egy választás végre, ahol nem volt kortes, S nem szavazó, aki a voksáért bort les, Nem vala presszió, fenyegetés lárna, Csak magyarok juttak be a bizottságba, Rendesen ment minden, nem volt senmi [suskus. S ami fő: nem volt s nincs semmi nepo- [tizmus.

IV.

Panaszkodik „lapom“ majd halálra válva, Kolerát és görsöt érez a hasába. — Hogyha gyógyszerert nem lel, árva lesz családja, Rohan is gyógyszerert el a patikába, — De nem „Orangyalhoz“, világért se kérem, „Hisz a plebániát még közelebb érem“ — S beront egyenesen Kápláni szobába,

tudós papokat, gyűlöletes ellentállásra az önző Heródeszeket. E jelszó tehát akkor mozgalmat keltett a lelkekben. E mozgalom marad, terjed évezredekben át; sohasem veszt, nyer intenzíválásában; s minél kicsinyebb, megvetőbb, szánóbb felette a fenhéjazó mosoly: annál inkább nő ereje és terjedelme; minél számosabban és felfegyverkezettebben támadnak a kétségbeesett küzdők ellen: annál nagyobb, annál elvitázzhatatlanabb diadala.

Mert e jelszó: „Gloria Deo, pax hominibus” az idők és örökkévalóság Királyának jelszava.

Épen ezért kicsinyelték, ezért üldözték, ezért ostromozták e jelszót a föld és pokol összegabalyodott hatalmai mindenha. És a történelem tanuskodik igazságom mellett, hogy miként Krisztus ellenségei ki nem hálnak: akként jelszavának ostromlói, kétségbeesett támadói sem vesznek ki. De biztosak lehetünk azon is, hogy miként Istent nem detronizálhatják sem a romlott szívek, sem az elvetemült értelmeik, sem az önisztentő hatalmak: akként a jelszó, s annak az életbe átvitt rendje mindjobban beszívódik a társadalmi rétegekbe.

Isten intézi e harcot a jelszó fenmaradása érdekében.

E jelszó el nem avul, meg nem haikul, konkvenzió — mindig tündöklöbbeck. E jelszó nem lehet csak a múlté, csak a jelené, csak a jövőé. E jelszó az örök Istené, a a mindenkori emberé. E jelszó Bethlehemből, a „kenyér városából” hőmpölygött világra: kenyérévé, táplálékává, életjévé, erejévé lett hát lenni a társadalomnak. Talán nem az??

Tollunk nem röpit-e ma, e nagy évfordulón, ellenállhatatlanul a csendes, hűvös bethlehemi éjbe; szeretetünk nem ragad-e eltérhetetlenül a csoda jászolyhoz, hogy az üdvözülés édes érzelmének boldog zsolozsmájával hódoljunk porba omlva a földre szállott Istenség előtt?

Azok is, kik az év háromezredhatvan-negy napján támadói, gyilkolói Krisztusnak s az általa átszentelt társadalmi rendnek, ma hegyezik tollukat, megédesítik epés tintájukat, hogy akárminő célból e jelszó-

nak szervezzenek érdekeltségét: „Gloria Deo, pax hominibus”.

E jelszóval az isteni Prometheus az örök Nap egy lángcsóvját hozta közénk.

Ez gyújtá fel kiolthatatlan szeretetre a jámborokat, hevíté a kutatás szenvedélyét a tudósokban, forralta a gyűlölet epéjét a féltékenykedő önzőkben.

E jelszó: „Gloria Deo — pax hominibus” magasban lakó sas lett, melynek tája a szív emelkedettsége, az ész csillagos atmoszférája, a hatalom égbevezető magassága.

E jelszó szikla, melyen épül a kereszténység dogmatikájával, morálisával, szakramentumaival. Szikla, melyhez — a gyűlöltökhöz — láncolva vergődnek elválhatatlanul annak ellenségei, hogy gonosz májukat örökösén tépje, szaggassa az evangéliumi Sas kiüríthatatlanságának lelkekbe fészkelő tudata.

A „Gloria Deo” magába öleli a „pax hominibus”-t.

„Gloria Deo” nélkül nem lehet „pax hominibus”.

Szerencsétlenek! Próbájjátok kiirtani az emberek szívéből a „Gloria Deo!": ezzel megsemmisítettétek egyben a „pax hominibus” is.

Megdönhetetlen igazság: „Gloria in excelsis Deo est pax hominibus”!

Megyei és városi ügyek

Megyei ülés. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye törvényhatósága tegnap pénteken tartotta évnegyedes közgyűlését, melyen — mint már jeleztük — Jászberényt és a jászvidéket érdeklőleg több ügy került elintézés alá. Az évnegyedes közgyűlés érdekes mozzanatát képezte a vármegye alispánjának 25 évi szolgálata alkalmából kifejezendő tisztelet és ünnepeltetés kérdése.

A főter rendezése, illetve kövezése és csatornázása ügyében a közgyűlés rendezéséhez képest már kibocsátotta a hatóság a munkálatok vállalatba adására

népének, 1001-ben Szent István megalapította a független magyar királyságot.

Nemzetünk államalapítása és kereszténnyé létele nem vált kárára az európai civilizációnak. A magyarság a haladás iránt tanusított hajlandóságával megcáfolta azt a hiedelmet, mely szerint az ázsiai népek csak hadi életre alkalmasak s szellemük a föld porán túl alig emelkedhetik. A magyar nemzet mögött már századokkal azelőtt messze elmaradt minden más uralatlási testvére; s a magyar állam anyagi haladás és szellemi lendület tekintetében ma is egyedül áll az uralatlási népcsalád tagjai között. Európa államai hátával tekinthetnek arra a népre, mely a Duna-Tisza tájain világtörténeti szerepet töltött be s századokon keresztül vére omlásával védelmezte a műveltebb nyugat békés fejlődését a keleti barbárok támadásai ellenében.

Árpád vezér és Szent István király korában Nyugat-Európa lakossága még nagyon rossz szemmel nézett őseinkre. Századoknak kellett eltelnők, míg valahogyan jobb viszony fejlődött ki a külföld és a magyarok között. Különösen két tényező

vonatkozó árlejtési hirdetményt, mely több építészeti és vállalkozási lapoknak megküldött közlés céljából. Az árlejtést hova közelebb megfogják tartani.

— **A népszámlálás** ügyében a rendőrhatalóság falragaszok útján hívja fel a város közönségét, mely hirdetményekben közölve van a népszámlálás célja s azon módzatok, melyek szerint a népszámlálást a számláló biztosoknak végre kell hajtani. A népszámlálás helyes keresztülvitele a város minden polgárának érdeke, tehát attól ne idegenkedjünk, hanem minden lehető eszközzel hassunk oda és igyünk a népszámláló biztosok segítségére abban, hogy az adataink pontosak legyenek. A közügy érdekében kívánatos, hogy azok, akik a népszámlálási kérdőpontokat maguk képesek kitölteni, e fontos állampolgári kötelességet lehetőleg személyesen teljesítsék. A népszámlálás — mint már írtuk — január 1-től 10-ig tart.

Városi közgyűlés. Jászberény város képviselőtestülete január hó 10-én tartja rendes közgyűlését, melyben mintegy 20 közterületviteli és adási ügy fordul elő.

Rendőrbíráskodás. A legújabb törvény szerint mindennemű kihágási ügy elbírálása és lefolytatása a jövő év január 1-től kezdődőleg a rendőrhatalóság jogkörébe fog tartozni. Ezen újjáállal nagyban meglesz szaporítva a rendőrkapitányság munkaköre s így előre láthatólag személyzet szaporításra is lesz szükség.

Közzgazdaszatunk az 1910 évben.

Írta: Szabó János.

Az elmuló 1910. év a jászok közzgazdaszatában nem volt meddő esztendő. Bár a társadalomnak azon rétege, melynek öntudatosan kellett volna a tevékenységre megértelődnie, nem tudott a régi zsiabadságból határozott irányban haladni, úgy, mint a kor szelleme kívánja

tette gyűlöletessé a régi magyarokat a nyugati népek, első sorban a németek szemében: erejük és okosságuk, Erejük, a melynél fogva államukhoz, nyelvükhöz, szokásaikhoz törhetetlenül ragaszkodtak; okosságuk, amellyel a magukat furlangosabbaknak hívó külföldieket csaknem minden alkalommal vissza tudták szorítani. Amilyen békében éltek józan eszű őseink idegen ajku honfitársaikkal, épen olyan kitartással verték vissza az állami létük ellen intézett támadásokat, akárhonnán indultak is ki a veszedelmes próbálkozások.

Örökös harcok közt télvén a nemzet élete, nem csodálható, ha irodalma lassan fejlődött. A fejlődést nagyon hátráltatta a latinul-írás. A középkori magyarok, ha valamit írásba akartak foglalni, nagy előszeretettel fordultak a deák nyelvhez, sőt a tudós emberektől egyenesen megkövetelték, hogy minden alkalommal latinul írjanak.

Igy volt ez más országokban is, így különösen nálunk. Csakhogy míg a nyugati nagy nemzetek körében az anyanyelv korán felszabadult a latinkodás nyomásztó uralma alól, nálunk a magyar nyelv mű-

A szekrény ajtaját sietve kitarja,
Kiránt egy üveget, nagyot húz belőle,
A gyönyörtől szinte borsózik a bőre
És felkiált menten: „Ez jó volt, repete!”
S a gyógyszer folydogál a torkán lefele. —
— Gyógyszeres üvegét közelről megnézem:
„Valódi barackszesz”. Bizony az volt, kérem.

Kóro.

T Á R C A.

A régi magyar irodalomról.

A „Jász Ujság” eredeti tárcaja.

Írta: Dr Pintér Jenő.

A magyar nemzet történetében a 896. és az 1001. év életbevágó fontosságú: 896-ban Árpád vezér állandó hazát szerzett

A kisbirtokos osztály tengődik tovább is és sorsát a jó Istenre bizza csupán. Pedig tudhatná, hogy segíts magadon, az Isten is megsegít. Haladás tömörülés nélkül el sem képzelhető. A tömörülés nagy eszméje másként, meg nem valósítható, mint a mezőgazdák „kamarája” által. Az országos gazdasági egyesületek is ez az óhajta. E szándék nem sokára meg is fog valósulni. Korszakot alkotó dolog lesz ez s jótékonyan fog hatni elárvult gazdálkodási rendszerünkre.

A szövetkezeti-társulási eszmének, az elmúlt évben szép jelent adta, a „Bortermelő Szövetkezetének” megvalósításában. Bár követendő példa volna más szövetkezetek alakítására; így: az állat — s baromfi tenyésztési — mezőgazdasági — ipari szövetkezetekre. Ezeknek itányát érezzük, ezek hiánya miatt pang egyes mezőgazdasági ágak.

A jászvasutnak vonalát is csak a hold fényében látjuk. Már pedig e nélkül általános közigazdaságot folytatnunk nem lehet. Ugy vagyunk e nélkül, mint azon ember kinek szive van, de más részei hiányoznak. Nincs vérkeringés; nincs ami elvezesse az életet, a vért. Ha nincs gazdálkodásunkban forgalmat lebonyolító eszköz, úgy bármint alakítsunk elvész, elpusztul az önmagában.

Nem láthatott napvilágot egy közrakár intézmény. Noha már sokkal kisebb területtel s aránytalanul kevesebb lélekszámmal bíró városok sötét falvak is, meg alakították azt, Igen! mert ott nem a tessedes út a társadalomra hanem az eleven mozgató erő.

Az építőiparhoz szükséges anyag előállításában százados mulasztást tett jóvá a „Jászsági Hitelintézet.” De nem épen abban talalom a nagy érdemet, hogy nagy mennyiségű gyárilag készült homokteglát készítését irányozta elő, hanem hogy a tőke gyűjtője alapvetője lett oly hasznos intézménynek, melynek évtizedek óta hiányát éreztük, és hogy azon magasos elvnek szegődött szolgálatába, hogy a tőke ne legyen holt, hanem alkosson olyat, a mire a társadalomnak szüksége van. — Dicséret elismerés illeti mindazokat, kik kezdeményezői voltak ennek.

Városi kormányzatunk is mutatott valamelyes tevékenységet egy irányban. Hogy napvilágot nem láthatott kárát látja egész közigazdasátiunk. Hogy ez sem valószínűsíthető meg, oka abban a régi személyeskedésben, gyűlölködésben kereshető, melynek fájó fulánkjai minden haladást

megkötnek s a jász társadalom visszafelődését eredményezik. A tervezett városi téglagyárnak már rég működnie kellene. — De helyette csak az ellenségeskedés, személyes torzalkodás működik, mi kerékkötője minden haladásnak. Ennek levét pedig a köz issza meg.

Egészségi — s egyéb okokra való tekintettel egy városi jéggyára igen-igen nagy szükség volna.

Vagy hol van a testvér jászközségekkel való összeköttetésünk, mint azt a modern kor megkövetelné?

Bizony, bizony ha összevetjük haladásunkat elmaradásunkkal, úgy szomorúan tapasztaljuk, hogy mily keveset tettünk ahhoz képest, mit tennünk kellett volna, mit a haladó kor megkövetelt volna. Közös erő nélkül annak megfelelni nem tudunk!

Egyesek is adtak szép példát arra hogyan kell beilleszkednünk a modern korb. Iparunk terén egyik derék, asztalos iparost méltán elismerés illeti, hogy a jelenkor vívmányát: a villamos erőt iparának előmozdítására felhasználja. Bár többi iparosaink is példát vennének tőle és egyes iparágainkat közös műhelynek szervezésével, közös erővel fellendítenék ezen nagyreművű erő felhasználásával. Ennek folytatán nagyobb mennyiségben állíthatnák elő iparcikkeiket kevesebb munka, miáltal az előállítás költsége csökkenne, mi viszont az iparcikkék árának olcsóbságát vonná maga után.

Szokás-mondás, hogy ami el nem mulot bekövetkezhet. Várjuk a legbiztosabb reménnyel közigazdasátiunknak új irányban való fejlődését. — Ennek a haladásnak a „Bortermelő Szövetkezetében” talalom a bölcsőjét.

A mi művészeink.

Tagadhatatlan, hogy a jászság sok előkelő, neves embert, egyént szolgáltatott már az országnak. Ebben a keletkezéséről fogva agricol városban különös hajlammal bírtak az emberek a művészet iránt és ez

kei, Ugy lehet, hogy szerencsés körülmények között ekkor — az 1700-as évek után — következik be a magyar költészet megújulásának időszaka; és úgy tűnik, hogy a Balassa, Pázmány, Zrínyi és Tinódi nyomdokain haladó írók már ebben az időben is igen könnyen továbbfejleszthették volna a szerencsésen megalapozott magyar irodalmat.

De a tizenharmadik század hét évtizede — 1772. évig terjedő kor — nem fejlődést mutat, hanem hanyatlást. A további fokozatos felvirágzás helyett hirtelen hervadást. Egy teljes ismeretlenségben, a külföld egyik zugában munkálkodó kiváló stílusztának: *Mikes Kelemennek* egyénisége jelent csak igazi tartalmat a széppróza terén. Egyébiránt úgy látszott, hogy a magyar nyelvnek lassan, de feltartóztatathatatlannal el kell múlnia. Hiányzott a tömegek lelkesedését fellobbantó szónok; hiányzott a magyar szellem megbecsülését hirdető tudós; hiányzott az az egyén, aki ósdi világlétfelgásu honfitársai szemét fel próbálja nyitogatni. Hiányzott a magyar költő! Ebben a lemondással és a nemzeti szellem szegénységével teljes korban fogott munkához az új magyar irodalom alapvetője, a legzsenitlenebb magyar írók egyike: *Bessenyei György*.

a sajtóságos vonzódás azután nem egy tehetséget nevelt ki a jászság méltó büszkeségére.

A művészet körébe vont majdnem minden zsáner képviselve van a jászságból és pedig a tehetségek elsőrendű nyilvánvalóval.

Az énekművészet első dalt hirdető csalóánya *Déry-né* városunkban született. A főteri négyablakos kis házikóban (most Erdős-féle ház) kezdett dobogni az első magyar énekművész szíve.

A jászság adta ezután az ország legkedveltebb kis ének művésznőjét a jászkiséri *Küry Klárában*.

A drámai művészet terén iskolai mintaképül állítja fel a kritika jeles szülőttünket: *Pethes Imrét*, a Nemzeti színház egyik egjeleesebb művészt.

A festőművészet utólréhetetlen nagysága a jászapáti *Vágó Pál*, ki nemcsak az ország határain belül, de a külföld előtt is dicsőséget szerzett a „jász” névnek. Ez után a jeles hazai festők között van jegyezve neve *Polgáry Géza* helybeli festőművésznek is.

A zene és zeneszerzés és zeneköltészet nemzetközi versenyében a magyar dalköltészet utólréhetetlen specialitása a *Palotásy* dalok megteremtője: *Palotásy János*.

Az utolsó évtizedek zeneművészeti életében első rendű helyet foglalt el s foglalt el ma is *Tarnay Lajos* zongoraművész, az országos m. kir. zeneakadémia jeles tanára, aki most a szentkarácsony alkalmából hona iránti szeretete melegeivel küldte hozzánk a következő sorait:

„Húsz éve, hogy dalaim első útkora indultak. Nem tudtam akkor, mi lesz a sorsuk. Átéreztem mind. Más útravalót nem adhattam nekik. És egy meleg hangomra száz meleg hang felelt. Hittem a dalaim lelkében, de nem hittem, hogy lelküket annyi ember, annyi komoly és finom éneklő ajk fogja elevenre váltani. A kik szeretik ezeket a dalokat, azoknak *január hó 18-án a zeneakadémia nagytermében* eljátszom. Három igazi dalos vérékat, *Kasicsné Durigó Ilona, Marschalkó Rózika és Róna Dezső* előkelő művészszeretével mellem állott. Kérem, tiszteljen meg jelenlétével és legyen kegyes, ha jól esik, felhívni erre az estére mindazoknak az érdeklődését, akik a zenéhez, lírához és az én dalomhoz érzelmileg közel állnak.

Budapest, 1910 december havában.

Tarnay Lajos.

Költemények.

E címen fekszik előttünk *Eötvös Károly* Lajos Jásznagy-kun-Szolnok vármegyei kir. tanfelügyelőjének értékes verskötete.

Maga mondja, hogy a szeretet munkája az a sok sok szép gyönyörködöttö poema, miket a munka szeretete csatolt rózsával, virággal, bánattal, örömmel egy csoportba.

Az élet delén komoly, emberépítő,

veszi továbbképzésével senki sem törődött. Aki egyszer tolat fogott a kezébe, az mindenekelőtt latin stílvirágokkal iparkodott kitűnni.

Ha az irodalom ott kezdődik, ahol a művészet, akkor a nemzeti nyelvű magyar irodalmi törekvések aránylag későn vették kezdetüket. A mohácsi csatát megelőző korból sok magyar szövegünk van ugyan, de ezek között eredeti alkotás alig akad. Ugyazólván valamennyi maradványunk fordítás, külföldi latin kéziratokból. A nyelv-tudós hasznukat veheti, de az irodalom-történetirő, kinek első sorban a magyarság eredeti gondolkodó képességét és önálló teremtő tevékenységét kell figyelembe venni, nem sok tanulságot meríthet belőlük.

Az újkor elején, a mohácsi vész után diadallal beköszöntő katolikus-protestáns viaskodás új lendületet ad irodalmunknak. Itt a könyvnyomatás kora. Felittük *Balassa Bálint*, széppírdalmunk első fényes alakja. kinek verseiből megismerhetjük a tizenhatodik század egész szellemét. Nyomában az ellenreformáció időszakának irodalmi hősei: *Pázmány Péter, Zrínyi Miklós, Gyöngyösi István*. Mellettük számos tehetséges író, kik a lírát, az epikát és a tudományok egyes ágait lankadatlan buzgalommal művelik. Betetőzőül a *kurucvilág* üde termé-

hazafias munkában fáradt agy és kéz ideál, derü után vágyva, ifjú hévvel dalol, sír, vigad az a költő kötetének sok száz lapján, kinek a mai materiális kor háloja nem tudta bevonni szívét és így kiáradt onnan az ember természetének legékesebb fénye, amit ő egyik barátjának imígyen ajánl:

Verskötetem ajánlása Erdős András lelkésznek:

A földi és örök-lét törvényit
Te a Könyvek könyvéből ismered;
Abból támad az üdvözítő hit,
Attól éber a lelkiismeret.
Földet, eget szívárványként egyesít,
Hívó lelket, buzgó szívet Ég trónjág föl-
[segít.

Én a másik bibliát forgatom:
A természet tanít ott Istenről.
Csillag, porszem, — oroszlán, hangyaboly,
Pálma, fűszál: öt látom mindebből.
Bölcs Teremtőnk, mint öröktől alkotál,
A teremtés egyeteme téged zengő szent
[szóltár.

Verskötetem lapjait forgatván,
A Természet törvényit értheted,
Amint azok nyomán kiolvassám
A szíveket uráló végezet.
Mi vezeti, kormányozza ezeket?
Mi a világegyetemet? Egy törvény: a
[szeretet.

Költészte hitnek és tudásnak
Nem ellentét: lelkünknek két szárnya,
Azon száll föl az egék urának
Srónusához szívünk hő imája
„Tanítsad meg Biblia és Természet
Szent könyvből mindnyájunknak: szeretet a
[Te lényed!”

Eötvös Károly Lajos

Olvasóinkhoz.

A Jász Ujság a jövő év kezdetével második évfolyamba lép.

A Jász Ujság egy évi munkássága — hála a gondviselésnek — olyan eredményeket mutathat fel, melyekkel csak az a lap dicsekedhetik, mely megtartva hirdetett irányát az olvasók és munkatársai rokonszenvét becsülését megnyerhette.

A Jász Ujság pártolónak, időről időre való szaporodása és a mai ünnepi számunkban is bemutatott írói gárda nagybecsű támogatása a jövőre nézve biztosította létjogosultságát annak a *hatenként kétszer* megjelenő tisztes irányu lapnak, mely a tiszta szín igazságot és a jászvidék iránt érzett szeretet hófehér színét tüzte ki zászlajára.

Munkatársaink ereje s a közönség pártolása nekünk minden harcban elég támogatónk!

Ezt kérjük továbbra is!

A nagy fáradságu szellemi munkáért és a tetemes anyagi áldozatért fizetésünk: az eredmény és az erkölcsi siker.

Ebben segít, ki lapunknak fenn-tartásához filléréivel is hozzájárul.

Szerkesztőség.

Mai számunkhoz kész postautalványokat csatoltunk hátralékosaink számára, kérjük a hátralékok beküldését s kik már kifizették, becses előfizetéseik megújítását.

A Jász Ujság kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

Olvasóinknak és munkatársainknak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

— **Kinevezés.** dr Marsovszky László vármegyének főispánja mellé rendelt belügyminiszteri segédtitkár belügyminiszteri titkárrá léptetve elő, szolgálatátelre a minisztériumba berendeltette. E szerint új főispáni titkár fog hozzánk kinevezetni, illetve kiküldetni.

— **Istentiszteletek rendje az ünnepek alatt.** Dec. 24-én éjfélkor ünnepélyes mise, mely alatt a Kath. Kőr dalárdája egyházi énekeket ad elő s tárogató fogja áhílatra indítani a hiveket. — Reggeli mise 7 órákor. — 9 órákor ünnepi szentbeszédet tart Erdős s András plebános, utána ünnepélyes mise. — 11 órákor mise. — D. u. 3 órákor ajátosság. —

Karácsony második napján az istentiszteletek rendje ugyanaz, csak 9 órákor van a mise s utána Lukács Ferenc káplán tart szb beszédet.

— **Uj megyei képviselők.** A f. hó 19-én tartott megyebizottsági tag választásokon a felsőházjában megválasztottak *Felsőszentgyörgyön*, Turóczy István és Hábor Lajos. — *Jászfényszaru*: dr Urnányi József és Bartus Imre; — *Árokszálláson*; Farkas János, Terjék Sándor, Farkas Antal, Csuka Bálint, Faragó Ferenc. *Jákóhalmán*; Nemoda János és Szabó László; — *Jászapátán*; Konya János, — *Jánoshidán*; Papp Benjámin, Lipták János és Gecse Pál. *Jászóvárosban*; Drávai János Béres Ferenc. A jászági alsójárásban: *Jászapátán*; Horváth Lajos, id. Imrik József, dr Friedvalszky János, dr Büchler Pál és Koczka András. — *Szentandráson*; Sedon Pál, Tóth Antal, Ballagó Ignác; *Bezenyözögön*; Chiovinny Ferenc és Boros Imre; — *Nagykörömben*; Pap Endre és ifj. Majzik Antal. *Alsószentgyörgyön*; Korám Kálmán, Veres János; — *Jászlagányon*; dr Deutsch Adolf, Mészáros G. József, Vince Gábor és Biró Károly; — *Jászkiésren*; Fodor Mihály, Tóth Miklós és Sije Aron.

— **Sipos Orbán sikere.** Közéletünk legütszettebb férfának; vármegyének egykori nagynevű alispánjának városunk jeles szülöttének Sipos Orbánnak még most sem szűnetelő, sőt inkább fokozódó és eredményesebb köztevékenysége újabb sikerekhez ért. Még nagyváradi tanfelügyelősége idejére esk a Biharmegyei Népnevelő Egyesületnél alelnöki minőségben kifejtett munkássága, amelynek során 1885-ben megírta, később 1899-ben pedig kiadta a vármegye mintegy 500 idegen nevű községe nevének megmagyarosítására vonatkozó tanulmányát. A füzet annak idején mindenütt a legmelegebb fogadtatásban részesült, a belügyminiszter pedig Biharmegyei törvényhatóságához most intézett rendeletével megváltoztatván a helységek, neveit a Sipos Orbán által javasolt neveket mintegy tíz kivételével mind elfogadta. A Népnevelő Egyesület a napokban tartott közgyűlésén lelkes szeretettel ünnepelte ebből az alkalmából alelnökét, akire minthogy őt multjánál fogva is, de meg jelenlegi tevékeny-

ségénél fogva magukénak vehatják ban büszkék lehetünk.

— **Népnevelési mozgalom.** A berényi állami főgimnázium tanárai, a lami és felekezeti iskolák tanítói és tanóni ez év elején még népművelési galmat indítottak. A népművelés és nőttek oktatása érdekében kifejtett mozgalomból folyólag a tél folyamán mint értesültünk — már megakarják deni az oktatást és az ingyenes terjesztő előadások tartását. Vezetői szerepel ezen kultur vállalkozásban, az oktatás mindenkor vallás erkölcsös hazafias alapon, gyakorlati elvek sz történék. A város hatósága a népművelés és felnöttek oktatása céljából a városkéháza nagztermét átengedte a futéséről és világításáról gondoskodik.

— **Évzáró gyűlés.** A Kath. Népszövetség jászberényi szervezete rácsony 2-ik napján d. u. 4 órákor „Központi Kath. Körben” gyűlést tart. Tárgyai: 1. Megnyitó, tartja Darányi renc népszövetségi igazgató. 2. Beszámoló mondja Anvander Andor. 3. A tejszövetkezetről, ismerteti Haraszthy József igazgató. 4. A népszövetségi jogvédelem előadja dr Oláh István népszövetségi ügyész.

— **Aki jótékonyagot vet,** megmassagot arat! Ezen krisztusi elv vezéren azon nemeselekü gyermekbarátokat, kik jászberényi gyermeksegítő-egyesületbe járulnak, szegénysorsu tanulókat felruházására adóztatják meg magukat évi 2 koronával, Ez egyesület f. hó 23-án tartotta a rendes közgyűlést Erdős András plebános elnökelete alatt. *Balla Béla* pénztáros elnökiismeretes, gonddal összeállított számadásban tárta elő a vagyonai állapotot megalkulástól kezdve. Az egyesület három évi fennállása alatt tagsági díjakból, pártorjatekből, jótékonycélú mulatságok jövedelméből bevelt 176 kor. 20 fillért. A lakások felruházására, jutalomkönyvekre szá kiadott 385 kor. 2 fillért s így az egyesület vagyoná 791 kor. 18 fillér, mely összegből lábbelike a közgyűlés ismét megszavazott 500 koronát, mely összegből valláskülönbség nélkül az összes jászberényi iskolák növendékeiből körülbelül 30 tanuló kap jó meleg lábbelit.

— **Növegyleti mulatság.** A helybeli Növegylet árvaháza javára 1911 január 15-én a Lehel-szálló termeiben gyermekelőadással egybekötött táncestélyt rendez. A táncestélyt ügyesen összeállított műsor előli meg, melynek egyes számai kedvességükkel fogva általános érdeklődésre számíthatnak. Ugy ezért, mint a jótékony célra való tekintettel a közönség méltó várakozással tekin; az estély elő s kétségtelennek látszik, hogy ez az estély a farsang legsikerültebb mulatságai közé fog tartozni. A meghívókat karácsony hetében küldte szét a rendezőség.

— **Karácsonyi előadás.** A Weninger Kálmán vezetése alatt álló gyermektelep f. hó 25-én, karácsony napján d. u. 5 órákor vallásos pásztortjátékot rendez a telep tanhelyiségében. Színr kerül: „A padlásszobában” című karácsonyi színjáték. A gyermekszerepök mind gimnazistákjai a családi telepekn. Az előadásra — mely belépődíj nélkül van — az érdeklődőket szívesen látja a rendezőség.

— **Elitelt szélhámos.** Az egri kir. törvényszék hétfőn ílt törvényt a jó családból származott Nagy Kálmán elzülött győztesrészt segéd felett, aki — mint emittettük hírvonatunkban — Jászberényben Pozsgay József helybeli győztesrészt nevével visszaelve Kohary laktanyai vendéglőstől kerékpárját lopta el, párhét múlva pedig Pollák fényképszépnél tett kerékpárlapási kísérletet. Heves megyében Egerben és Gyöngyösön elkövetett hasonló szélhámoságai miatt az egri kir. törvényszék

két évi börtönre ítélte az inkább betegelműj, mint bűnös fiatal embert.

— **Értesítés.** Alulírottak köztudomásra hozzák, hogy a magánorvoslás díjazása legkisebb mértékének megállapítása tárgyában még 1900. évben kiadott 135000 sz. belügyminiszteri körrendelet azon intézkedéséhez, mely szerint Jászberényben, a per esetére bíróság is megítélhető, legkisebb látogatási díj a beteg lakásán 3 korona, első rendelés vagy tanács az orvos lakásán 2 korona, minden további tanács vagy rendelés ugyanitt (műtét kivételével) 1 kor. 50 fillér, éjjeli látogatás 4 korona, tanácskozási (konzilium)-díj 12 korona: 1911. évi január 1-től kezdve rágaszkodnak, s ezeknél alacsonyabb díjakat csak méltánylást érdemlő esetekben fognak, a vagyoni viszonyokra való tekintettel, felszámolni.

Jászberény, 1910 december 20.

Dr Eördögh Oszkár,
Dr Konrád Árpád,
Dr Löwy Adolf,
Dr Viszney Béla,
gyakorló orvosok.

— **Merénylet ablakon át.** Valami gazlelkű ember végzetessé válható merényletet követett el a múlt napokban a III. kerületben. Reggel 5 órakor, mikor a hajnali misére mentek, Hajás László utcáfelőli szobájának ablakán egy nyitott kést vágott be, mely az ablakon keresztül törve a szoba közepén álló asztal feletti égő lámpást zúta össze. Ezer szerencse volt, hogy a dobás pillanatában a kés irányában senki sem állott, mely esetben gyilkosság is történhetett volna az eddig ismeretlen gazember merényletéből. A fendőrség a tettest nyomozza.

Vidéki rövid hírek.

Kevés az adó. Ezt ugyan kevés ember tartja széles e magyarországon, még is azonban a közéleti előnyökről való gondolkodás néha teremt kivételeket. Történt most a napokban, hogy Eger város küzgyülésén egyik város atya a város jóvedelmének "örögbitése" végett indítványában tett előterjesztést arra nézve, hogy új pótdadót hozzon be és pedig a szóda és ásványvizek valamint az adás-vételek százalékolása útján. Boldog város...

— **Borellenőrző bizottsági elnök.** Heves vármegye alispánja a hatvani járás borellenőrző bizottsági elnökévé Balázsovich Oszkár pusztaomostori, illetve csányi nagybirtokost nevezte ki.

— **Becsületes megtaláló.** A múlt napokban történt Karcagón, hogy egy ottani gazdaembernek a fürdőben öltöző kabijából kilopták még fürdőit a pénztárcáját, melyben 60 korona pénz és 3 darab járulat levél volt. Másnap reggelre a tárcá a 3 drb járulatlevéllel be lett dobva a gazdo udvarára, a pénzt a becsületes megtaláló megtalálta.

— **Keresztény élet Cegléden.** Cegléd városának központi katolikus köre igen előkelő szinten áll. Az úri és polgári társadalom állandó gyülekező helye a kat. kör. Most legutóbb a héten Fazekas István tanár tartott felolvasást a körben, mely alkalommal alig férték az érdeklődők a kör termeiben.

— **Váltóhamisítás.** Egy egyszerű csizmadia mester embert tartóztattak le a múlt héten Turkevén, ki szüleinek és testvér bátyjának nevére nagyobb összegű váltókat hamisított. A megtevényt csizmadia atya Szoboszlai Ferenc az eset következtében öngyilkos lett.

— **A gyufa.** Mezőturon egy Mácsány Eszter nevezetű 17 éves cselédleány a na-

pokban gyufaoldattal megmérgezte magát, minék következtében az ottani városi kórházban iszonyu kínok között meghalt.

— **Halálozás.** Rusvai Gáborné szül. Bathó Viktoria jászapáti földbirtokosnő hunyt el a múlt napokban, akit nagy részvét mellett temettek el.

— **Járásbíróagért.** Törökszentmiklós megyebeli nagy község kétszáztagú deputációja tisztelgett a múlt csütörtökön az igazságügyi miniszternél, hogy a 24,000 lakosú nagyközségben kir. járásbíróagot állítson fel a kormány. Székely miniszter igen biztató ígéretet tett a küldöttségnek.

— **Eltűnt gyermek.** Berki Józsefné szolnoki lakos panasz tett a múlt napokban az ottani csendőrségnél az iránt, hogy 10 éves kislánykaja hazulról napokkal ez előtt eltűnt és nem képes feltalni. A kétségbeesett édes anyja kérésére a csendőrség keresi a gyermeket.

— **Nyilvános nyugtázás.** A jászberényi rom. kat. tanstület által rendezett jótékonycélú pásztorjátékon felülfizettek: Ngos Koncz Menybert prep. kanonok, Huba Lajos urak 5-5 kor. Lukács Ferenc, Kis János, Muharay Elek, Szakmári József urak 1-1 kor. Adler Izidor, Csikmérő Antalné, dr Hulin Béla urak 60-60 fillért. Fopagájék ez uton is a rom. kat. tanstület hála köszönetét.

— **Piaci husárok.** A legutóbbi heti piaci fogalom szerint a példátlan magas husárak a következők: Marhahus 1. kor. 70. és 1. 36. Borjuhush hátulja 1. 60. eleje 1. 40. Juhhús 1. 20. Sertéshús 1. 60. Szalonna 1. 80. 2 kor. Zsir 2 korona. Füstölt sertéshús, kolbász kilója 2 kor, Szopós malac 11. 50. — 12 korona.

— **Tájékoztató.** Ma már mindenki tudja, hogy lakást, butorozott szobát, ingatlant egy a fővárosban mint vidéken venni, eladni, csak Huszár A. hirdetési irodája útján lehet. Budapest V. ker. Zrínyi utca 1. Greshám-palota. Válszébélyeg.

KARÁCSONYI CSARNOK.

Splendor Veritatis

Beszélgetés.

(Elegánsan berendezett dolgozószobában beszélget két jóbarát. A nagy kristályablakon betekint a decemberi acél-szürke égbolt, mint a szomorúság eleven szinképe. Mindketten tépelődő, ideálókért lelkesülő, az élet magyarázhatósága feletti értékekért izguló rezgő lelkek, Mysteriumot látnak mindenben. Rájok nézve az élet nem megfejtett, de színes messzefekvő érthetőségek csodája a liliumban a nő vonalritmikájában s a Divina Comediában egyaránt. Az egyik egyéniségében, pszichológiájában a megoldás ösztöne metafizikus, mely a valóságon túl: Istenben sejtí az élet magyarázatát. Nevezük őt Theologusnak. A másik jóbarátnak talábrándos képzeletében az értekek melódiai reszketnek. Vágyainak él s keresi igazolását megmondolásaiban egyoldalú idegletének. Érzéseiben a gyönyör bölcselője: Haedonista életében a gyönyör rabja... Beszélgetnek... Rejtélyesen suhanó árnyékok játszanak a

szoba szögletein, szőnyegein a könyvtárbo kiragyogó aranyveretű könyvhátakon, amin a zöld ernyővel borított villanyos lámpa: kiszórja büszke, hideg fényét a szobára.)

Haedonista: — Hallottad már, hogy meghalt Molnár Ferenc, aki a „Hegyi temetés”-t festette? Valami szomorú testvér részvét borul a lelkemre, ha reá gondolok. Nem tudom mibe volt szerelmesebb, a színekbe, a vonalakba-e, vagy ennek eleven csodájába: a nöbe, az életbe?? Mindenki zsenit sejtett benne és meghalt vele minden reményünk. Legyőzte a maga élete, mely kiadásában földnek tartotta az élet gyönyörét, mint megfejtését. alkotásban, mint tehetségének értékesülését a küzdelem munkában. És talán igaza volt, ha az élet intenzív szenzációit többre becsülte, mint a művészetet...

Theologus: — Amint magad is beismered nem volt igazi művész!... Emlékszem reá, mikor négy évvel ezelőtt itthon időzött. Bohém fiú volt, kinek kezében ösztönösen ragyogott az ecset kifejező ereje, de a lelken diadalt űlt a mámor. Párisba tévedt alföldi paraszt, kinek barnaságán áttört az érzékiség sápadt fehérsége. Korporsó, melynek acéltükréből fagyasztoán mosolygott réam halotti arca. Több volt neki a selyem suhogása, mint lelke szárnyainak rebbenése. A művészetben nem lett semmi és az életben igazán semmivé lett. Ti mindnyájan, kik az életnek lendületét, célját a gyönyörben látjátok: ezen az uton mentek, mint szomorú árnyak. Elégtek, ellobogtok és semmit sem olvaszt ki belőletek az élet, mert az arany is sárrá lesz elmulasztokban...

Haedonista: — Ne hidd barátom, hogy én nem kerestem az élet másik lelki oldalát is, de rájöttem, hogy nekem több a valóságból fakadt kín is, mint az álmok, a lemondások gyötrelme. Jön felém az élet, látgy érzéki álma, az elmerülés és elfeledkezés hullámos melódiáival és opálos zavarával és nem bírok menekülni tőle, mert értelem, érzésem azt dalolják, hogy több e valóságból, e gyönyörből fakadt kín is, mint a harmonizások, lemondások hideg utja... S ki tudja, az elmulás nem-e elmulás csupán? És ha halhatatlanság, miért ne éljek az édes elmulásnak?

Theologus: — A te lelkedben ezt a chaos okozza? A kettős tendenciának meg nem értése, mely az embert megátalozza. Az két világ, mysteriuma, de mégis valósága a létnek: a test és lélek! Most összhangba nem tudjuk hozni egyéniségünket meghatározó kettős lelki és érzéki vágyódásainkat: ez fakasztja életünk egyoldalúságát a gyönyörben s így reakciójában: a diszharmoniat, mert a lélek szomjuságait semmibe vette az idegletett élő egység. Az egyéni vágyódásunkhoz simul önámításunkra: a világ megmagyarázhatósága. Mivel pedig te a gyönyörnek akarsz élni: a lélek eszméléseinek ragódásait álomnak kell tartanod és ábrándnak! Ez a magunk ámitásának poichológiája. A tehetetlenség, hogy művészi összhangot nem tudunk teremteni az élethez való vonatkozásainkban: a szenvedés csupán az érteni akarás forgatagában. A megoldhatatlanságból fakadó elégtelenség s vágyunk, mely célként a tökélyt, a boldogságot sürgeti: fakasztja életünk diszharmoniatját. És te azzal áttalod és igazolod, hogy a gyönyört megoldásnak és feledésnek nevezed...

Az élet — barátom — nem csupán gyönyör, de nem is merő metafizika nem mechanika és művészet... Az élet zűgő vihar és csöndes eső, mely réteket öltöztet virágos köntösbe, és piros arcokat varázsol kalászával a nyomor sápadt oduiba... Az élet tenger, mely háborog; kék ég melyben megnézi magát, feszülés, béke, apály és dagály. Együtt összhang, mely egy főséges symfoniában hirdeti az élet ünnepi csodáját Isten alkotó erejében.

Te egyoldaluan csak a gyönyört látod, ez az álmód a tudásod. De az élet erkölcs, művészet, tudás és hit összhangos igazsága az ember egyniségén kiverődve. Te szeresd, szeretheted a nőt, de lelked kiáradó színeiből csinálj oltárt neki otthonodban, az ő szeretetének kizárólagos áldozatában. Amíg a gyönyör cél és eszköz marad reád nézve, addig saját magad rontod el ítéletedet, ha mindig új vágyakon és életem keresztül keresed az igazi nőt és midig az utca saráiban suhan el melletted: akit keresel. Hidd el azoknak, kik igazán bizni akarnak, átkuk a bizásban van! Az élet különös mysterium: színek és vonalak, mélységek és magasságok szűrés megközelíthetlenségéből összeszöve...

Mélységek és magasságok és ami ezek fölött lebeg: az én egyniségem. Az életet mindenkre nézve az határozza meg, hogy ezekből mennyit tud összhangba hozni önmagában. A Magdolnák életének is meg van az igazsága, de nem a gyönyörön innen, hanem túl, mikor leszál az érzékiség vizeiről és találkozott Krisztus tekintetével és megfürdött az Üdvözítő szeme sugarában s azután élni kezdte a hahatatlanság édes, könyös, gyötrő álmait... Mondd, miért nem nézel be egyszer te is Krisztus szeme sugarába???

A lehetséges legtöbb, ami véges agyban elférhet és az örök értelemről a megfejtésre kicsordulhatott: Krisztusból sugárzik felénk! Tudnál-e az ő vigaszából méríteni?

Haedonista: — Valami csodás igazság verődik ki mondatában, ha az életet nemcsak vágnak és teljesülésének, hanem érthetőségnek is nézem. Sokszor éretem már én, hogy át kell élnem az életemet minden vágyódásaiban, fizikán és metafizikán keresztül... És most valami szomjuhozó gyötrelmem hív ismeretlen világok felé, szavaid tükrében... Érzem én gyakran azt a világot, de mindig összetör a megszokás...

Theologus: — Barátom! ezek azok a szaggatott szavak, melyekből kiverődött a nagy megtértek lelkének aranykelyhe. Emlékezzél Coppére... Bourgere, a mistikus pessimismus nagy vergődő óriására: Tois-tojra és a legrejtettebb benső és kifejezhetetlenség intimitásainak költőjére: Maxterhuckre... Ezek a beismerő szavak, melyek ajkadról lepergették, a magunk megtalálásának első lépései.

Minden elmerülés, minden kutatásvágy mely sugárt derít az agyba: a gyönyör érzetében ringatódzik el, mint a szivárvány, mely ragyogva hal el ismeretlen utakon.

Aki igazán keresi az igazságot, az gyönyörön, kétségbeesésen keresztül is, de megtalálja és abból a megtalálásból fakad a legmélyebb nyönyör.

A nagy vezeklők mind életük színes perzseió életet, de ebben az életükben is keresték a célt, a tartalmat és ez nem magában a gyönyörben s a tudásban, a művészetben fejeződik ki, hanem a zseni-jök szent lobogásának fénye mellett a dolgok mögé néztek és látták, hogy életet semmi meg nem oldja. A tudás tudás marad, a művészet tény, de ezek mögött van a megoldás és ide csak hit vezet. Az érthetőségek vas logikájából kikényszerül a kívülfekvő valóság, a végtelen Én: Isten... És e távolfekvő érthetőségek csodás szökőkútján, a Római Egyházon keresztül buzrog — minden mélységes vágyódásokat betöltő erővel: vigasz a lét érthetlenségének seibe... E meg gondolásokban érthető, miért ragyog a gyengeség halmain és a titáni erőfeszítések gondolkodóinak magaslatain a — kereszt... a Splendor Veritatis!!

Ugy érzem, nem is szabad ma többet beszélnünk. Egy sugár futott a lelkedem keresztül: a vágyak vágya, a lelkiség ze-

néje, mely anyagon, gyönyörön, művészetben keresztül megsejti ennek égi származását: a lelket... Ezek a megsejtések, ezek a lelki világba való kirezések a skepszis tengerén evező művészeltek életében: a megtérő megismerés első aranyzárai... Ezekből verődik ki a nagy megtértek lelkének aranykelyhe...

Ugy érzem, barátom, ez a te első karácsonyod, melyből a megváltás reménye száll feléd. Mert legnehezebb a világon a — magunk megváltása!!!!

(Sokáig csendült a két jóbarát lelkén, mely ajkukat bezárta és mindketten érezték az élet mélységes mysteriumát: mely ünneppé magasztosul az Istenre gondolkosok szent perceiben és összhangot ad az örökké tépelődő emberi jóakaratu megértésre törekvéseknek. Mert örök kétély és megnyugvásra vágyás hozták a gondolkodás kincseit e világra!)

A Jász Ujság számára: **Mogán Ákos.**

Állandó csarnokrovatunk ígért érdekes közleményét jövő számunkban kezdjük meg.

Eladó

a jászberényi határban 113 katasztrális hold négyszállási és részben borsóhalmi szántó és rétből álló nemkülönben 98 hold boldogházi és Apíói. szántóból és rétből álló földbirtok megfelelő tanyaépületekkel ellátva az érdeklődőknek.

Bővebb felvilágosítást dr Bathó Károly jászberényi ügyvéd nyújt.

Kinek van eladó óbora?

Ötfoknál erősebb fehér, vagy világos siller bort havonként 5-6 hektó elszállítással veszek magyar termelőktől.

Eladók 1. ker., Báthory-utca 1. szám alatt értekezhetnek déli 12 órától d. u. 2-ig. Szükséglet 50—60 hektoliter.

— A karácsony közeleg, Minden ember vegye meg, Ami neki szükséges, Mert „Bathónál” most kaphat, Kevés pénzért árukat. Bármire van szüksége, „Bathónál” szerezze be. Mert az év elmúlik, S az olcsó ár megcsúsznik. „Kí hitte volna aztat!”

Hogy „Bathónál” most kaphat: Orosz, Khina, s Japán teákat, Mert a „Bathó” keverék, Mindentűt békét derít. Nodehát! most ne habozzék Mert a „Bathó” keverék, Sok pénzt is megtakarít. Aki egyszer megpróbálja, „Bathó”-céget el nem hagyja.

Csomagja kapható, 10, 16, 20, 30 és 50 fillérért. Továbbá a Császár-keverék tea dekája 4, 6, 8, 10, 16 és 20 fillérért.

Kapható: Jászberény, Apponyi-tér 5 szám alatt, ifj. Bathó János fűszer és csemege kereskedésben.

Egy szép fűszerüzletheberendezés olcsón eladó Hulin Istvánnál.

Német nyelvtanítás.

Perfekt német nyelvtanításra elfogadatlak tanítványok. Jászberény IV-ker. Liutom-u. 8 szám alatt.

!!Köszén!!

A legjobb minőségű hazai és poroszországi salak és pormentés szalon szén, továbbá budapesti légszuszgári, valamint poroszországi pír szén (coaks) a bánya által előírt eredeti ár mellett alóltrotnál megrendelhetők.

Pontos szállításért szavatosságot vállalt:

HOFFER MIKSA
több hazai és poroszországi bánya képviselője,
JÁSZBERÉNYBEN.

SINGER családi varrógépek a leghasznosabb karácsony ajándékok. Uzleteink az „S” címerrel felismerhetők.

Singer Co. varrógép részv.-társ.

Jászberény, Főter 3. szám.

Egy uri lakás, a főter közelében eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Könyvkötő-tanuló

lapunk nyomdájában azonnal felvétetik.

Karácsonyi vásár.

Van szerencsém a tisztelt közönség figyelmét felhívni a karácsony alkalmából gazdagon felszerelt **cukrászüzletemre**, hol dús választékban árusítok mindennemű finom **cukorkákat**, függő **karácsonyfadiszitményeket** a legizlésebb formákban kgr 1 frt 80 kr.

Egy doboz **válogatott karácsonyfadisz** 1 frt 10 kr.

Minden szerdán és szombaton friss **teasütemény** 1 kgr. ára 1 frt 80 kr. Mindennap friss kuglersütemény drbja 3 kr.

Szíves pártfogást kér
Csara Béla.
cukrász.

Jászberény, Apponyi-ér. (Városház.)

Berakóleány

azonnal felvétetik.

PÁRTOLJUK a kat. sajtóegyesületet!

Az egyesület célja a kat. napi sajtót és jóirányú irodalmat föllendíteni, versenyképessé tenni és a legszélesebb körben elterjeszteni. E végből szellemi és anyagi erőket mozgósít, a kat. társadalmat szervezi és egy **nagy sajtóalap** létesítésére törekszik.

Tagja lehet minden keresztény férfi és nő — **a rendes tag** félévenként legalább 1 K (vagyis egész évre 2 K) tagdíjat fizet. — **A jötevő** tagok sorába tartozik aki évenként legalább 10 koronával járul az egyesület céljaihoz. — **Alapító** tagként szerepel az, aki egyszerre (vagy részletekben 2 éven belül) legalább 200 koronát áldoz a magasabb célra. — **Dísztag** címe illeti meg azt, aki legalább 1000 K összeget adományoz a sajtóalap javára.

Központi iroda:
Budapest,
Ferenciek-tere 7. V. lépcs. I. em.

Rózsafűzér-készítő házi ipar KALOCSA.

K é s z ű l:

Öt, tíz, tizenöt tizedes, hét-fájdalmú, örvendetes, Jézus Szíve, prágai kis Jézus, Szepőlóten fogantatás, sz. József, meghalt hívek, szent Antal olvasója vas-, réz-, fehérfém és ezüsthuzalra fűzve.

Különböző nagyságú kokotin, kókusz, csont, tömör üveg, jeruzsálemi, olajfa, olajfagag, gyöngyház, ezüst, koral, valódi drágakő stb. szemekből. Mind tartós kézi munka.

Rendelési cím:

Tantos Ferenc Kalocsa, vagy
Pesti Péter könyvkereskedőnél

Jászberény.

Hemerka

okl. kántortanító és zenetanár bármiféle hangszeren való tanulásra órát ad. Egy óra 80 krajcár, ha több óra hetenkint, akkor olcsóbb. Lakik **Beleznay** főkántornál.

JÓ KÖNYVEK!

JÓ KÖNYVEK!

MEGJELENT

a Tárkányi-féle Vezérkönyv

a processziókhoz.

Tizenegyedik bővített kiadás. Az egri egyházm. hatóság jóváhagyásával. **Ára erős vászonkötésben, arany nyomással 1 korona.** — *Barátság J.*

Pleb. közös ájtatosságok.

Kiegészítője a Tárkányi-féle Vezérkönyvnek. Igen jó

imakönyv.

Ára egész vászonkötésben 60 fillér.

Az Egri Népkönyvtár

hasznos és tanulságos füzetek, melyeket *Samassa József* dr. bibornok, egri érsek ur pásztorleveleiben valóban

hasznos, oktató és nemesítő hatása olvasmányoknak állít, s alkalmas eszközöknek arra, hogy a régi vallásos hitben már-már megrendült magyar népet őseink mély vallásosságához becsületességéhez, hazaszeretetéhez visszavezéreljék, a következők:

Krassy Félix: **Átok-e vagy áldás?** Ára 10 fillér.

Vágassy Gyula: **Gondolkozzál!** Ára 10 fillér.

Stolz-Krassy: **Száz jó tanács egy baj elh.** Ára 40 fillér.

Stolz-Krassy: **Bölcsőtől az égig.** Ára 40 fillér.

Regények és egyéb művek:

A japán szekrényke.

Regény. Irta: Carruthers Resch. For-

ditotta: Nyizsnyay I. Ára 1 korona.

Az önző.

Regény. Irta: Champol (De Lagreze gróf.) Ford. Nyizsnyay I. Ára 1 kor.

Szelid elbeszélések.

Ford. Nyizsnyay I. Ára 1 kor. 50 fill.

Csepela L. dr.: **Szociális káté.** Ára 20 f.

Danielik J. dr.: **Középkori államtan.** Ára 30 fillér.

Halászy C. dr.: **A választói jog.** Ára 50 fillér.

Ivánovich E. dr.: **Tilos-e a katolikusok-**

nak a Szentírás olvasni? Ára 2 kor.

Vágassy Gy.: **Az égi esetek keltekezése.**

Ára 10 fillér.

Megrendelési cím:

Irodalmi Egyesület Eger, Heves vm.

A postaköltség a megrendelő tere. — Megrendelhető Pesti Péter nyomdájában is.

Akác és virág-méz!

Gyors és pontos kiszolgálás.

Kóczyán Kálmán

fűszer- és csemegeüzlete

JÁSZBERÉNY,
a nagytemplommal szemben.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Allandóan friss tea!

Kaphatók:

Magyar gyártmányú tea-süteménykülönlegességek leg nagyobb választékban, az általános drágaság dacára **hihetetlen olcsók.**

Ki olcsó és jó kávét akar, tegyen próbát általam

házi lag pörkölt kávéfajokból, mindig friss, pörkölt állapotban kaphatók.

Rumok, likőrök, tokaji gyógy-aszúk, visontai és villányi vörös gyógyborok, minden híres borvidék borai, valamint helyi termésű boraimat a legjutányosabb árak mellett ajánlom.

Minden hétfőn friss **hentesárak.**

Kaphatók bel- és külföldi sajtok: Ementháli, trappista, magyaróvári, rokforti, dőri-pusztai, pécsi csemege, imperiál, parmasán, lipthói juhturó. Sós pácolt és olajos halak nagy választékban

Karácson-fadisque

Szigoruan szolid és olcsó árak. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Diszes dobozos cukorkák

„PFAFF“

varrógép villanyerőre!!!

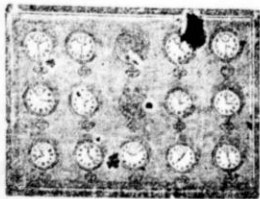
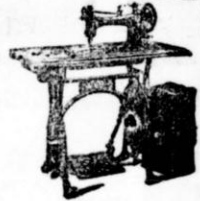
Legelső és legtartósabb a világon Óránként 3 fillért fogyaszt óriási munkaképesség mellett Többet dolgozik, mint 10 más fajta varrógép. Bebizonyított dolog és ami fő, minden fáradtság nélkül.

Ajánlja

zajtalan és könnyűjárású

Singer-Central-Bobbin kétri kahajós-balkaros varrógégeit házi s ipari célekre.

Európa összes gyárainak varrógépeiből nagy raktárt tartok, s így a varrógépek legolcsóbban nálam szerzhetők be.

Műhimzés és aplikáció munkákat ingyen tanítom.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetek

Pontos és szolid kiszolgálás.

Sérvkötők, gummiárak, műszerek, különlegességek, szemüvegek és hőmérők

nagy választékban.

Elvállalja toronyórák felállítását és javítását, fali- és zseborák, ékszerék, valamint mindennemű tárgyak javítását, továbbá

házi villanycsengők

felállítását és javítását.

Fali-, álló-, inga-, omega és ütőzseborák nagy raktára.

Nagy raktárt tart arany- és ezüstműből, ékszerék-, evőeszközök- és **ezüst dísz tárgyakból** melyek ajándékoknak igen alkalmasak. Ugyazintén

üveg- és porcellánárak nagyraktára.

Spekonya Lajos

PLATTA ANTAL UTODA

órák, ékszerész és mechanikus

Jászberény,

a Jászkerületi Népbank épületében.

KARÁCSONY.

Karácsonyi rózsák.

Csillagtan éjjel szállott Bethlehemre.
Ember, állat megtért a nyugovó helyre.
Szárnyait az álom kitarja följük,
S ezertéle képet varázsol eléjük.

Csak Szűz Máriának nincsen nyugodalma.
Egy szörnyű álomkép szüntelen zavarja.
Vad poroszlokát lát vérben forgó szemmel
Zokogó anyákat megölt kisdedekkel.

Nagy fájdalom járja át anyai szívét,
Szertne elszálni messze-messze innét.
Kiallani nem tud — ő hű József kelj fel,
S meneküljünk innen égi kisdedünkkel.

Mig szenved „Szűz” szörnyű álomképtől,
Fényes angyal szállott alá a mennyekből.
Az egék Urának üzenetét hozva,
Hogy az egész család fusson Egyiptomba.

Mert szörnyű Heródes minden fegyverese.
Orgyilokkal jár, hogy Jézust megölhesse.
Ime Bethlehemből hangzik már a jajszó,
De a velőtrázó, az a szívzakaszto,

Mely az anyaszívnek fenekéről támad,
Ha magzata vesztén fogja el a bánat.
Hallod ezt a hangot? Ez az anyák jajja —
Akiékné magzatát ép most hányják kardra!

Szólt az angyal; eltűnt, József pedig fölkel,
Valóban hallá a szívfacsaró vészlejt.
Megérté intését az egék Urának,
S legottan sietve útnak indulának.

Visz oda az utjok hegyen, völgyön átál,
De megállni bárhol egy percre is áttal.
Tudja, érzi, hogy a bérénc orgyilkos had,
Nyomába ér s tőle többé el nem futhat.

Ámde a kis Jézus megállani kérte,
A nagy utazásban elfáradt szegényke.
Mit volt hát tennie, Jézus kérelmére,
Legott egy útszéli kunyhóba betéte.

Fehér hajú ember a kunyhó gazdája,
Mikor a szent család betéte hozzája,
Épen rózsafákat ültetett kertjébe'
S a jövevény népet nem is vette észre. —

Csak mikoron hallá József köszöntését,
Hagyta ott a rózsafái ültetést.
S elcélj sietve, hogy kicsodák — kérdi?
Amire Szent József ezt felelte neki:

„Üldözöttök vagyunk, Bethlehemből jöttünk;
Heródes hóhéri törtetnek mögöttünk.
Bethlehem környékén nincs több élő gyermek,
Csak a miénk s ennek életére törnek

Tisztes aggadj szállást, némi alamizsnát,
S meg pihenünk addig, te az utat vizsgáld;
Add hírül azonnal, ha a katonákat,
Valamely oldalon fölbukkani láttad.”

„Szivesen jó ember, pihenjétek nyugton!
Ami ételem van, mind életék nyújtom.
Szegény módon élek vízen és kenyéren,
Ha tetszik vegyétek az Isten nevében.”

Igy szólván, eléjük tevő a kenyerkét
És ott hagyá őket szaporázva léptet.
Figyelni, hogy vajjon jön-e már az ellen,
Hogy adott szavának híven megfeleljen.

Alighogy megállott, alighogy szétnézett,
Látta közeledni a várt ellenséget.
Fussatok kiálta, tüstént ideérnek!
Utnak is eredtek azonnal szegények.

Még helye sem hűlt meg a futó családnak,
Üldözői mind a kunyhó előtt állnak.
Kérdik a gazdától karddal fenyegetve,
Egy futó családot rég látott-e erre?

De a gyermek, akit karjaikon visznek,
Azt mondják királya a zsidó nemzetek.
Pártitű beszéd ez, nem lehet királya!
Ezért keresteti Heródes halálra.

A zsidók királya! Megdöbben e szóra,
A remete kunyhó galambösz lakója;
Mit csináljon mármost: hallgason-e vajjon,
Meghaljon-e érte vagy mindent kivalljon?

Gondolja magában, az igazat mondja,
Kinek eddig volt, majd most is lesz rá gondja,
Hogy a zsidó népnek rég várt Messiasát,
Utól ne érhessek, sirját meg ne assák.

Mert a hallgatással semmire sem mégyen,
Hazugságot szólni ősz hajára szegyen.
Hiszen ha keresik, úgy is megtalálják . . .
Azért e szavakra nyitja val száját.

„Láttam uram, láttam, hiába tagadnám!
Megverne az Isten, ha tudva hazudnám.”
„De hát mikor láttad, most-e vagy régen?”
„Mikor rózsafáim ültetgettem épen”.

Szóll odamutatva a sok rózsafára,
Hogy az legyen szava, hites bizonyossága.
S ime minden fáján a mutatott fákna,
Hajnálnál pirosabb rózsák virulának.

Akkor — úgymondának a katonák — vége,
Urunk akarát nem hajthatjuk végre.
Messze járnak azok, utól nem érhetjük,
Kardunkat nyugodtan hűvelybe tehetjük.

Szóltak s távoznak egy-egy rózsaaággal,
Urak előtt majdan élő biznysággal.
Ámde megcsalódtak, amint hazatértek,
S kegyetlen Heródes udvarába értek.

Elszálltak a rózsák egytől-egytől róluk
S szavaikat nem volt igazolni módjuk,
Mivel hazamertek jönni füres kézzel,
A kis Jézuskáért ők adóztak vérell.

Am a remetének rózsái nem hullnak,
Öntözetenül is mindennap virulnak.
Virulnak holtig, de akkor lehullnak,
Ékes szemfedőül sirjára borulnak.

A Jász Ujságnak írta: Drávay János.

Falu végén kurta kocsmá.

(Modernül és prózában.)

Írta: Simonyi Gyula.

Rettenetes udvariatlanságot követnék
el a nyájas olvasóval szemben, ha felté-
telezném, hogy nem ismeri Petőfinek a
címbe idézett versét. — Azonban az em-
lékezet felfrissítése végett még is bátor
leszek néhány szóval elmondani, mi van
ebben a versben. — Ez különben hozzá-
tartozik történetem megértéséhez. Tehát a
vers szerint a faluvégi kurta kocsmában
késő éjjel nagy zajjal mulatnak a legények,
úgy hogy lármájuk a kastélyba is elhallat-
szik. — Az uraság le is üzen, hogy ne
zajogjanak, mert nem tud aludni, de a le-
gények az üzenethozót a pokolba kergetik
és tovább mulatnak. — Azonban egyszer
csak beállít egy legényke és kéri őket,
hogy csendesebben vigadjanak, mert sze-
gény édes anyja beteg. — Erre a legé-
nyek szó nélkül kihörpöntik boraikat és
elszelednek.

Ezek után pedig áttérek történetemre.

Dr Taray Ábris fogalmazó volt, va-
lamelyik minisztériumban. — Azért nem
tudom, hogy melyikbe, mert voltaképpen a
fogalmazást csak mellékfoglalkozásnak te-
kintette, — bár ebben az ő és hivatalfő-
nöke véleménye nagyban eltért egymástól.
— Ennek következménye, mégpedig gya-

kori és szokott következménye abban nyilvánult, hogy mikor Ábris úr kegyeskedett hivatalába befáradni, főnökét már rendszeren ott találta, aki szelid figyelmeztetésképpen jelezte az irodai órára mutató, hogy kilenc óra, azaz a hivatalos óra kezdete már jóval elmult, mire Ábris úr nyugodtan jegyezte meg, hogy az óra mindig siet.

Természetes, hogy így bürokrata pályáján kevés babér termett számára.

Böven kárpótolták azonban őt a babérok, melyeket a sport terén avatott. Vívó- és többszörös regatta bajnok volt s ez a dicsőség nagyon enyhítette a főnöki szigorú, mert az irodának bizonyos nimbuszt adott, hogy egy olyan ember is fogalmazza ott az aktákat, aki gulyássá tudna aprítani néhány vívómestert, s az akták portengere helyett igazi tengeri versenyeken is szerepelhetne, s szerepelt is még pedig dicsőséggel. — Így hát Ábris úr nyugodtan járt későn hivatalába, s nagyon megerőltette magát, ha annyit mondott menségül s dicséretre mondvá, ezt nagyrítván tette, — hogy tréningen volt valamelyik uszodában, vagy vívóteremben.

Mindezt pedig azért volt szükséges elmondanom, hogy megértse a nyájas olvasó, mily kiváltságos ember volt Ábris úr, akit még főnöke is respektált.

Történet pedig, hogy Ábris úr versenyekre való előkészület címén kétheti szabadságot kért és kapott, — Ez ugyan kicsit szokatlan jogcím, de hát a sovínizmus némely hivatalban is található. — A versenyekre való előkészület pedig Ábris úr úgy értelmezte, hogy egyszerűen hazatartott Barcsfalvára a szüleihez pihenni.

„Munka után édes a nyugalom” című közmondás édes önértékelésében foglalt helyet Ábris úr egy kupében, hol rajta kívül még két úr fogasztotta a máv-nál a kocskiba impregnált, szabadalmazott kátrány- és „ne rabi zahoda” illatú levegőt, s tekintet nélkül a szigorú figyelmeztetésre, mely az ablakon lógott, rágyújtott és kényelmesen füstölt. — A vonat közben elindult s étkelen rázást vlt véghez, — ahogy a váltókon átűzőcögött.

Ábris urat ábrándozásából egyszer csak az egyik utitárs szigorú hangja zavarta meg:

— Uraságod nem látja a figyelmeztetést?

— ??

— Ebben a szakaszban nem szabad dohányozni.

Ábris úr rántott egyet a vállán s feleletlenül hatalmas füstgomolyt fújt a szigorú úr órára alá.

Kedves olvasóim itt velem együtt szomorodott szívvel állapíthatják meg, hogy Ábris úrban krakéler hajlamok is laktak, amelyek ugyan nem mindig törtek ki, de a jelen esetben Ábris úr végigtekintve a szigorú úron felekezeti kérdést csinált a dologból, s ez a körülmény ébresztette fel benne az alvó oroszlánt — akarám mondani krakélerét.

A szigorú úr a füstgomolyra először tüszentett egyet, aztán dühösen tört ki:

— Ez szemtelenség! Panaszt tesztek a kalaúznál! Ezt úri ember nem teszi!

Mit tesz egy dsentlemén ilyen esetben, ha megsértik? A kódex szerint talán négyjeget cserél és lovagias utra tereli az ügyet.

Ábris úr azonban olyasmit tett, ami miatt a legöregebb dsentleménkódex is lilára pirult szégyenében: felkelt és fokozott erővel érintkezésbe hozta tenyerét a szigorú úr kivörösödött ábrázatával, szóval, mint a panaszkönyvből hitelesen megállapítható, tedig inzultálta a szigorú urat.

Természetesen a dologból botrány lett. A szigorú úr kaluz után kiabált, az utasok összecsozódtak. Ábris úr most már komolyan dühös lett és hajlandó volt az attentátumot megismételni, de a szigorú úr bölcs elővigyázattal az összecsozódtut utasok háta mögül árasztotta el Ábris urat a sértések özönével.

Végre is — minek szaporítsam a szót, Kőbányán le kellett szállnia a vonatról, igazolnia magát, s mire a szigorú úr panaszát felvették s a hivatalos eljárásn tustek, a vonat már elfüstölt.

Kepzelhető, hogy Ábris úr dühét ez a körülmény csak fokozta, s becsületszavát adta önmagának, hogy az első embert, kinek orra hasonlít a szigorú úréra, eleve nem megéssi. — Pestre visszamenni nem akart, így hát az állomás előtt le s fel toporzékolva várta a következő vonatot. — Mikor az megjött, beugrott az első szakaszba, melyet orra előtt látott s haragjában még mindig fölve belevágta magát az egyik sarokba.

A szakaszban egy kis család volt eihelyezkedve: egy kis, vékonypénzü emberke, egy még kisebb, betegesenforma ijedt szelidekintetű asszonyka s egy csöpp gyerekek, ki hármuk közt úgy látszik mégis a leghatalmasabb volt, mert a kis emberpár minden figyelmét, minden szeretetét lefoglalta. — Olyasforma emberek voltak, kikre mindenki és minden szánalommal vegyes szeretettel tekintett: első sorban maga a jó Isten, mikor az emberke mellé az asszonykát adta, kettőjüknek meg a gyerekeit, hogy tüláradó szeretetük ebben összpontosuljon. Azután a kalauz, mikor ezt a külön fülkét nyitotta fel nekik, sőt talán a vonat is, mely mintha nem döcögött volna velök oly rémes rázással.

Ábris úr azonban egyelőre csak annyiban vett róluk tudomást, hogy egy rövid jónapot eresztett meg fogai sóvénye mögül, mikor bombaként közéjük csapott, azután pedig előző kalandja hatása alatt még mindig dühösen hatalmas füstfelhőket fújt a levegőbe. — Szállt a kékes füst, szállt, szétterjedt az egész fülkében s bötöltötte annak minden zugát. — Egyszer csak az asszonykán erőt vett a kehögés. Zsebkendőjét a szájára szoritva küzdött az egész testét megrázó rohamokkal. — Férfje tehetetlenül nézte vergődését, ügyetlenül tartva karjaival az asszonykát s beszegetve a füstelhőt. — Hol Ábris úr, hol feleségére nézett, s végre mindenre elszánva könyörgő szemmel fordult Ábris úrhoz:

— Uram, bocsánatot kérek, hogy zavarom, de nagyon kérem, ha lehetséges, ha nélkülözheti egy kis ideig, tegye félre szivarját, szegény feleségemnek nagyon árt a füst!

Ábris úr dühös arccal fordult neki, de mikor az emberke könyörgő tekintetét, s a kehögéssel még mindig küzdő asszonykát látta, szó nélkül morzsolta el a szivarját a hamutartóban, sőt maga sietett az ablakot felnyitni, hogy a füst kimehessen.

Mire pedig a vonat Barcsfalvára ért, Ábris úrnak egy kötelezettséggel írtt

nyomta a szívét: úgy megbarátkozott utközben a kis családdal, hogy megkellett igérnie, legközelebb meglátogatja őket pesti otthonukban.

*

Befejezésképen ki kellene fejtenem, hol van a hasonlóság a Petőfi által és az általam megírt történet között. Hanem ezt már a nyájas olvasóra bízom. — Ha megérzi a hasonlóságot, akkor történetem jó, ha nem, akkor ügyis hiába magyarázom, s akkor legjobban, ha a nyájas olvasó sajtót, esetleg pedig lúst csomagol az egész újságba, így mégis lesz valami értéke.

Egy karácsony este.

Elröpül a lelkem messze messze tájra,
Hol egy rég letűnt nap bus emléke várja,
Ahol egyszer régen egy karácsony este
Lelkem a nyugalom hiába kereste . . .
Elröpül a lelkem röpke szárnyra kéve
És valahol messze egy kisházba tér be,
Hogy elhozza onnan egy bus nap emlékét,
Amit az én lelkem talán soh' sem tép szét.

Valahányszor előjön a karácsony napja,
Lelkemet ez emlék a multba ragadja,
Messze messze tájra rég letűnt időkbe,
Miket nem a vjgság, a fájdalom töltbe:
S föltalálja azt a csendes kis szobácskát,
Ahonnan csillogó szép álmokba szállt át,
Föltalálja mindég s elmondja mi hir van
Abban a kis házban, ahol annyit sirtam . . .

Abban a kis házban, ahol egyszer régen,
Szomorú időkben, elhagyatva étem,
Mikor nem volt senki akinek elmondjam
Keserű fájdalmam, hideg otthonomban,
Ahol annyi bus nap repült el fölöttem,
Ahol egy karácsonyt egyedül töltöttem,
Egy karácsony estét, csendben sirdogálva
Összetört reménnyel hideg kis szobámba!

Ábrándban akkor elmerült a lelkem,
S kedvesim ajkára csókokat leheltem.
Megjelent előttem jó anyámnak képe,
Beszélgettünk hosszán, s eljötték emlémbé
Akkor szerettem s kik szerettek sorba
Egy egy csókot hoztak forró homlokomra . . .
— Így multak az órák s aztán röpke szárnyon
— Mindent megtagadva — tov' tűnt az álom —

. . . y . . . c.

Reményág.

A Jász Ujság számára írta: **Bene Mihály.**

Édes magyar népünk között a régi világból értéktelen, neveléses hagyományképen sok babona maradt fenn. Katalin-, Miklós-, és Luca napja a babonás varázslatoknak, a reményt fakasztó szívárványoknak, a színes önámításnak egy-egy bő forrása.

A vallás szolgái anathémát mondanak a babonákra, a tudósok szánalmas mosolylyal nézik a szellemi sötétségben botorkálók erős hiszékenységet; elpusztítani, kirtani szeretnénk az agyból mindent, ami alacsonyító és hazug, — a lélekből is, ami vallásosságot a bigottizmus haszontalan ködébe burkolja és a babonás világnak még sincs vége, népünk a színes önámí-

táshoz erősen ragaszkodik, mintha csak jól esnék neki a rideg, száraz életbe egy-egy zöld galyat, egy-egy remény-ágot oltani.

Homokoson is eljött szent Katalin napja. Régóta és sokan várták, mert tessék tudni, hogy sok az eladó lány. Isten tudja mi okból, de minden esztendő végén, amikor a plebánus úr egy-egy évről hasznát és kárát az élők között — a szószékről tudtul adja, több a fehér-cseléd, mint a legénynépség! Hát még azok az istentelen és feleségtelen agglégények mennyien vannak nemcsak Homokoson, hanem minden községben! Tagbaszakadt, erős, mégis tunya emberek, akik talán attól félnek, hogy egy vászoncelédet nem tudnak eltartani. Ha kormány férfi volnék, kiméletlenül bánnék el velők... adót, nagy adót a nyakukba, hogy az adózás helyett inkább hymen rózsaláncát választásák és ne legyen zsúfolva a világ élettelen, öreg leányokkal, akik a házasságban a társadalmat valószínűleg boldogítani tudnák!

Bizony, ha ezt a tervet módomban állana düllőre venni, csárdás kalapomhoz gyöngéd női kezek kötnének bokrétát, szárat is, nem egyet! Jobb világ járna rám, mint az angol miniszterekre, akik a nők választójogának ellenzése miatt a rózsza ujjú öklök elől iramodni kénytelenek.

És az agglégényeken kívül tessék még figyelembe venni azt is, hogy hányan lesznek évente hűtlenek nemcsak a közös édes anyához, magyar hazánkhoz, hanem a hű nőhöz, kedves családjukhoz, — meg szép babájukhoz.

Mintha bizony itthon egy doigos feleséggel megélni nem tudnának, ha jóakarattal lenne és tulságos pénzvágy nem lenne szívökben! De nekik inkább kell Amerika, fojtó szénbánya, a halál hazája, mint a szép családi élet boldogsága. — Így azután ne csodálkozzunk, ha a fehérség úgy gondolkozik, hogy jobb lenne nem is születni, mert lányos fejüket kevesen kötik be!

Homokoson Fehér Kati is szeretett volna már férjhez menni, vállán hűsz év terhe, — sárga cserebogár, s legény hozzá nem jár. Gondolt hát merészet. Katalin estéjén ágakat ment szedni, élettelen ágat, csakhogy nem a tűzre, hanem inkább vízre. Kilenc ágat vitt már remegő kezében, — de a kántoréknak kerítése mellett a szomszéd fájából egyet még levágott, vékony akác ágat, hogy minden ujjára legalább egy jusson!

S mikor azután reménytelen kebelre hazaérkezett a bogárhátú házba, — elővette a legszebb poharat, melyet Besnyón vett a szent bucsú szép napján. Megtöltötte vízzel s beállította mind a tíz fát. Szent Karácsony napig amelyik kizöldel, friss üde levéllel, — annak lesz a párja, az élet nagy utját öröm fájdalom közt azzal együtt járja. Minden egyes ágat szépen elkeresztelt. Egyik a Juskáé, másik a Pistáé és így tovább... csak ő tudta — melyik kié!

Éjjel-nappal mindig a reményággal

foglalatoskodott Éjszaka álmódott virágzó gallyakról, szerelmes gerlekről, panaszosan nyögő páratlan galambról. Nappal pedig mindig friss vizet öntött a bűbájos pohárba és mikor öntötte, százszor végignézte, — jön-e már az élet a halott ágakba, pattan-e már a rügy, fakad-e új levél a rügy honaljába?

És csodák-csodája... egyszercsak fakadt — éledni kezdett az ág, a száraz halott. Mikor elérkezett szent Karácsony napja, erős pattogással rügy fakadt ki rajta... — de nem mindeniken, — csak azon a satnya, vékony akácágon, melyet utójára tizediknek vágott. Levél nem jött rajta, még csak nem is akart, — csak rügy talán tiz si — csak az pattogott rajt! Sokszor törte fejét Fehér Kati azon, hogy a rügy pattogás mire magyarázzon?

Szent Karácsony napján elment a templomba, hófehér arával, a hófehér uton, hófehér ruhában — tiszta szép templomba. Imádkozni akart, rajongó szívének kereste nyugalomát, szabadulni akart lelkének terhetől, melyet csak Isten lát.

... Otthon pedig addig cigányasszony járt a bogár hátú házba' és az ágfakadást a Kati anyjának venyerét vizsgálva ekkép magyarázta: — „Boldog anya, ki nek van ilyen szép lánya... hogy szülte, nevelte — soha meg nem bánja... Nézzé ezt az ágat... azt a sok friss rügyet és hogyha hazudnék az Isten verjen meg... — de a maga lánya boldogságot ér még, vagy most... vagy jövőre... tudja a kegyes ég. Én csak annyit tudok, hogy a maga lánya titkos boldogságnak lépett az utjára... valaki szívében a szerelem fája titokban megfakadt, s kihajt nemsokára. Hogy pedig levelét az ág ki nem hozta... azt jelenti, hogy majd meghozza a posta!

Hazaért a Kati... elmondta az anyja, hogy a cigányasszony miképen jósolta a rügyfakadását... titkos boldogságot. — És várt... várt egy évig, — azután másikig, s bár a posta nem jött, levelet sem hozott, — ami neki elég nagy gondot okozott — szent Katalin napján csak vágja az ágat, reménykedve lesi — mignem belefárad — hogy jön-e már levél valamelyik ágról, vagy a szívűtikait hordozó postáról?!

A mi templomunk.

Ami templomunknak se disze se fénye, Se országra híres nevezetessége, Talán fecskéfészek, vadgalamb

[tornyába

Két oldalt takarja rózsafa virága, Rózsafa, virágos, mint egy színes fátyol, Angyalok kezéből, fényes meny-

[országból...]

Mahagónfából az oltárok sincsenek, Szűz Mária képe se Rafael-remek; Itt-ott egy-egy szentnek térdeplő alakja,

Bizony nem a titán Angeló faragta; Hanem fehér gipszből egy kóbor talidu, Ki falunkba tévedt egy nyári délután... S bár én a világot végésvégig jártam Hófehér mezőkön, pálmafák árnyában, Láttam teplomokat tündöklő márványból Szobrokataranyból, képétszivárványból S tornyot, mely imázó karként nyúl

[az égig,

S rá nem lehet nézni úgy ragyog, úgy [fénylik.

Lelkem sehol úgy nem bontotta ki [szárnyát,

Olyan mély áhitat még sehelse járt át, Hinni az Istenben úgy seholsem tudtam, Mint a mi fatornyos, kedves temp- [lomunkban...]

A Jász Ujság számára: **Kis Menyhért.**

„Non habemus regem...“

Csak császáruk van!

Pontius Pilátus — a római császári og szerint*) — mint a császár a jogutód, Judaea provinciában procurator („procurumte provincián Pontio Pilato“ Luc. III. 1.) azaz császári helytartó vagy „intéző“ címet kapott.

Mindent megtett ez, hogy megszabadítsa Jézust, különösen, midőn neje: Procula ezen kis levélkét küldte neki a törvénykezés helyére: „Ne ártsd magad ebbe az ügybe és ne vedd magadra a felelősséget ezen igaznak haláláért; ez éjjel ugyanis borzasztóan szenvedtem álomban ő miatta“.

Pilátus felvilágosodott szabad gondolkozó lévén, hite nem volt, de annál babonásabb volt, s ebben az álomban valami titkos erők működését látta, azért elhatározta, hogy még egy kétségbeesett kísérletet tesz Jézus megmentésére.

Megpróbálta ugyanis, hogy ennek a zsidóságnak, amely valaha oly büszke volt nemzetiségére és nemzeti királyaira,**) — hazafias érzelmeire hivatkozzék.

— Azt akarjátok tehát, — szól a zsidóságnak — hogy keresztre feszíttessem a ti királyotokat?

— Nekünk nincs más királyunk, mint a császár! — felelték gyáván, egyhangon.

Tehát az Isten választott népe, ezek a papi fejedelmek, irástudók és a nép vénei, ezek a zsidók,***) akik minden pillanatban fennen hirdették, hogy fiait Ábrahámnak, Dávidnak, — a dicső királynak — most annyira jutottak, hogy megtagadják nemzetiségüket, megtagadják Jehova (Jatve) királyságát, elvetik a szabadító Messiás

uralmát, elfelejtik a dicső múltnak emlékeit s lemondanak a jövő reményeiről, — csak azért, mert gyűlölik Krisztust, az Isten fiát, s azért ki akarják eszközölni Pilátustól, hogy szegezzék a keresztre s ontsa ki utolsó csepp véréit. — „A gyűlölet, — mondja Berthe e gyűlölet, amely annyira megy, nem emberi érzelem többé, — hanem, mint az áruló Judás, ugye ezen zsidók is a Sátán eszközeivé lettek és úgy beszéltek és cselekedtek, mint az a Sátán maga tette volna.” (Igy Berthe i. m. 306 l.)

Tehát a nép képes nemzetiségének érdekeit és dicsőségét lábbal tiporni, — (eszembe jut a „hazátlan bitangok”-féle cím, melyet önönmagának ad egy bizonyos irányzatnak hódoló tömeg) képes egy nemzetet császári rabszolgának kijelenteni, csakhogy kielégíthesse bosszúját; — és Pilátus meghajol a lázongó tömeg előtt, jobban ragaszkodott állásához, mint kötelességéhez: Isten gyilkosa lesz, egy istengyilkos nép eszöhe lesz... Az emberi félelem remek példánya... Tiltakozik ugyan és mossa kezét és — „En — ugymond — ártatlan vagyok és igaznak vétőtől...” — Szép hitvallás, de gyáva, valamit, valakit igaznak tartani, de aztán a keresztre feszített! Szépen, drasztikusan fejezi ki ezt Faludi, midőn mondja: „... ha valamit hisznék is, ... azt nagyon csapjuk cselekedeteinkkel.” (Nemes Asszony X. 5.)

„Alljunk meg itt egy kissé és elmélkedjünk.***)

Midőn tehát Pilátus vizet hozott és megmosta kezét, hogy ezzel is mindenkinek értésére adja, és magát világosan megértse azon szavakat illetőleg:

— En ártatlan vagyok és igaznak vétőtől!...

Erre rettenetes kiáltás hangzott föl az ezernyi torokból és visszhangzott az egész szent városban:

— Az ő vére rajtunk és — *fiaink!* Ez a kiáltás felható az Isten trónusáig, a mennybéli boldog szellemek irtózáttal vették tudomásul, és döntötte el Jeruzsálem sorsát, megpecsételte Jeruzsálem iszonyu pusztulását, romlását, egy egész nép leöltését, az istengyilkos nemzet elvettetését.

Izrael és Jehova örökös ellenségek ezental.

Krisztus és az ő vérrokonai örökös harcban!

— Istennel harcoló, azaz „Izrael” a neve, de más értelemben, mint Jákob, Izsák fia, egykoron

— Non habemus regem!... Nincs már királyunk! — mondja az Isten választott népe — s mondják ezen nép leghivatottabb képviselői: a papi fejedelmek, írástudók és a nép vénei... minden osztály képviselve, — tehát a nép, e nép elvesztette Krisztus' s örök ellenségeskedést esküdött ellene.

Most pedig a Szentírás és Berthe-Szeghy rendkívül szép könyvét (Jézus Krisztus, kiadta a Szent-István-Társulat és ugyanott kapható) mondom, hogy letéve e szent könyveket, egy mást, — egy folyóiratot! veszek a kezembe és ott ezt olvasom: „Hogy mi mindent meg nem figyelnek a tanuló, arra igen tanulságos példa a következők: Egy izraelita vallásu tanítványom Sebők Irmének „Őt világrészen keresztül” című utirajzáról így számol el dolgozatában: „Ezt a gunyolódó, ocsmány könyvet, mely hitefekezésemet sérti, nem-hogy elolvastam volna, hanem elvettem.” Ez az erős és őszinte kifakadás, mely ugyancsak próbára?) teszi a javító tanár tapintatosságát, csattanós bizonyosság arra, hogy az ifjuság kezébe adott műveknek az

egyoldaluan bántó felekezeti szellemtől teljesen menteknek kell lenniök, mert az a tanuló, akiben a családi élet levegője vagy egyéb nevelő befolyások nagyra növelték a vallásos érzést, sok mindenben botránkövet találhat.” Ez olvasható szóról-szóra a magyar ifjuság nevelőinek írt folyóiratban.

Hát ilyen érzékenyek nevelik az izraelitákat??? Ez nem vallásos érzés, ez — fanatizmus!

Sebők ur könyvét, egy kat. papnak, egy főgim. igazgatónak a könyvét, melyet a magas Miniszter ajándékkönyvül küldött az egyes középiskolákba, „ocsmány gunyolódónak” bélyegezni, s egy folyóiratban ezt a vakmerő kritikát közzétenni és belőle azt a tanulságot levonni, hogy ifjusági könyvtárakban többé kat. szellemű könyveket ne tartsanak, hát ez egy kissé sok!

Sok már azért is, mert dr. Nagy József tanár ur idézett helyen még ezt is írja: Meg kell azonban jegyeznem, hogy egy másik izraelita tanuló — semmit sem kifogásol Sebők könyvében.

Ebből az következik, hogy nem célszerű zsidógunyoló mű Sebők ur műve, s azért kár volt egy *dühöngőnek* a kritikáját magáévá tennie, s azt egy tudományos folyóiratban világgá eresztieni!

Gondolkodva ezen a dühöngésen, ezen az érzékenykedésen és azon, hogy egy izraelita dühöngő oly gyorsan és oly könnyen pártfogókra talál, akik számolnak ezzel és rendkívül óvatosak: kutatni kezdtem, hogy mi lehet az oka ennek az oly gyors dühöngésnek, ha valami katolikus keresztény dologról vagy ügyről van szó, s visszatekinttem a múlt századokba, — ime, ott találtam a Golgothán végbement nagy világragédiának előzményeimet ugyan-ezt a dühöngést — Krisztussal szemben.

Készek a bíráng Barnabás pártját fogni, aki gyilkolt, — Krisztust elvetni, aki gyógyított és halottakat támasztott. Készek saját nemzetük önállóságát megtagadni és magukat római császári rabszolgáknak kijelenteni, csak a Krisztus-királyt, azt felszíték keresztre!

— Non habemus regem, nisi Caesarem! Csak császáruk van! Az is pogány, az is idegen, gyűlölt római.

És én mégis valami vigasztalót látok ezen ünnepes kijelentésben: Non habemus regem... ami annyit jelent, hogy elvetett a kormánypálcá Jákob fiától, Judától és annak utódaitól, s akkor — mert így jöveddölte ezt az ősz pátriárka: Jákob — megjött a Messiás, s nekünk királyunk lett.

— Nektek nincs már királyotok. tehát van nekünk, óh Izrael!

— Valóban király vagy te? — kérde akkoron Pilátus Krisztust.

— Az én királyságom nem erről a földről való! — felelé a Megváltó. — Ha e világról való volna, az én alattvalóim harca kelének érettem, és megvédenének a zsidók ellen. Mostani helyzetem eléggé megmutatja neked, hogy az én királyságom nem ezen világról való!

Szebb, csattanósabb bizonyítékot Pilátus nem hallott, e feleletből eleget megtudt arra nézve, hogy a római birodalomnak nem kell félnie Jézustól. Mit is tehetne a római császár ellen és az ő légiói ellen egy más világnak titokzatos kiralya?...

— Tehát király vagy te?

— Igen! — felelé Jézus méltósággal — jól mondd, én király vagyok Arra szültem hogy uralkodjak, s eljöttem e világra, hogy uralomra juttassam az *igazságot*. Minden ember, aki az *igazságból* él, meghallgatja szavamat, s *alattvalómmá* tesz.

S ezen beszélgetés eredményét ezen szavakba foglalta Pilátus, melyeket a néphez és elüljáróhoz intézett:

— En semmi bünt sem találom ebben az emberben, következésképp nem ítéltetem el őt.

*

Most arról szólok, hogy minő ez a király, akit elvetett a zsidó nép és ezzel a mi királyunk lett?

Menjünk Kaifás tanácsházába.

Hallgassuk meg itt a tárgyalást.

Kaifás, miután a tanukihallgatás eredményre nem vezetett, a dolog lényegére térve át, oly kérdést adott Jézusnak, amely alkalmas az a tárgyalás befejezésére és Krisztus Urunk elítélésére:

— Kényeztítlek az élő Istenre, — kiáltá fenyegető hangon — mondd meg nekünk, te vagy-e a Krisztus, az élő Isten fia?

A vádlott eskü alatt vallatni, az Mózes törvénye ellen volt. De mi Kaifásnak Mózes törvénye, — mikor Krisztusról van szó?!

Ha szól Krisztus, ha hallgat; ha állítja istenségét, ha tagadja: mindenképp veszve van — gondolt a főpap.

És most Krisztus megtörve a csendet és hallgatást, uralkodói méltósággal kijelenti, hogy minő király ő, s hogy az ő elvitáztatlan jogaihoz tartozik a világ összes népei fölött döntő ítéletet mondani, melynek szem- és fültanul lesznek az ítélet napján mindazok, a kik ott mint a Szanhedrin tagjai, összegyűlve vannak.

Az ünnepes kijelentés így hangzik:

— Te mondd, én vagyok, — a te kérdő mondatod az én számban állító! Igen, én vagyok a Krisztus, az élő Isten fia. Most pedig halljátok meg mindnyájan: Majd ama napon szemtanui lesztek annak, hogy az ember fia, aki Isten jobbán ül és épp ezért vele egyrangú isteni személy, le fog szállani az ég felhőiből, hogy megítéljen minden embert!*)

Ezt a képmutatok tettélt fájdalommal istenkáromlásnak bélyegezték és ki-mondták reá a halálos ítéletet...

És ez ítéletnél igazságtalanabb még nem hangzott el kerek e földön...

— Kaifás! Hát miért nem lehetne ez ember Messias, és — ahogyan ő maga állította — az Isten fia??? Nem bizonyította-e be ezt ő elegendőképen? Vajjon a Messiasnak jellemvonásai — amint azok meg voltak rajzolva a Szentírásban — nem illettek-e bámulatos módon a názarethi Jézusra? Vajjon nem abban az időben jött-e világra, amelyet Dániel előre megmondott s azon pillanatban, melyben a *királyi pálcá* — *Jákob jöveddölése szerint* — *Juddótt elvételét*, — hisz magatok állítjátok, hogy csak császárokot van van, a pogány, a Julius Caesar nemzetiségéből (Gens Julia) — de királyotok már nincs, hacsak nem a Dávid fia az, aki Bethlehelemben, Dávid városában született, amint ezt Mikeás proféta oly világosan megjöveddölte, hogy Heródes nem tudta másképp magyarázni, mikor a keleti bölcseseket utbaigazította és mikor a kiseedeket megölette. És pedig a római császár általános népszámlálási parancsa következtében születik ő ott, ahol meg vala jöveddölve születése!

És vajjon az ő isteni tanítása, még istenibb élete, a nép színe előtt három év óta tett csodái, a betegek gyógyulása, a halottak föltámasztása, nem bizonyították-e napnál világosabban az ő istenségét?

És akkor mi jögon ítéled el őt. Kaifás?

Tehát csak azért-e, mert megvallotta, ami igaz, hogy ő a várt és megígért Messias és Isten fia?!

Ezek voltak az én gondolataim, midőn a Krisztust kereszte itélők utódnak valásunkra szórt gunyos rágalmait, kifakadá-

sait olvasom még az ifjuság nevelőinek számára irt könyvekben is!

*

Kimondta tehát a zsidó nép, hogy neki nincs királya, hogy ő megszűnt nemzet lenni és az ő vérét, mint átkot, leki-vánta magára és utódaira, — és az átokkal a gyűlöletet adja apáról fiúra, azok fanatikus gyűlöletet, mely őket szabaddóművesi klubokba összetömöríti, összegyűjti, hogy így tovább folytassák a harcot Krisztus ellen, „az Ur felkentje“ ellen!

*

— Mi pedig a karácsonyi ünnepek alkalmából mondjuk szívvel: Veni, veni Emmánuel: Oh jöjj szívünk királya, Istenünk, kinek neve: Isten velünk: Emmánuel.

A J.-U. számára: —dx, főgimn. tanár.

*) Wagner-H. Rom. régis. 1898. III. 55., Lüb-ker R. lex. „procurator“ szd alatt 783. I. 3.

**) Berthe-Szeghy J. J. 306. 1.

***) Berthe-Szeghy 106. 1.

****) A hívó, vallásos, jóhiszemű izrdelítá-
kat még álomban sincs szándékomból sérteni. A jó-
akarataknak még az Isten angyalai is békét hir-
detek. En is békét hagyok nekik. Nem bántom.
De a hitelen fanatizmus, ez gyűlölte Jézust!

*) Magyar Paedagogia 1910 nov. XIX. évf.
9. sz. 500. lap. „Mit szeretnek a tanulóknak olvasni?“
című cikk dr Nagy Józseftől.

*) Nem állta ki a próbát férfiasan!

*) Berthe-Szeghy J. Krisztus 286. s. köv.

Tél előtt.

Hallod a dalt még? Hallod-e, édes,
Ott a lejtőlő tombok alatt?
Dalt szerelemtől, melyre felérez
Mind, ami alszik: Vagy s akarát.
Dalt szerelemtől, a mi a szívbe
Lopva besurran s könnyre fakaszt;
Dalt, a mi zsong-bong s szendere lágyan
Ringat el édes álmodozásban,
Kis feleségem, hallod-e azt?

Halk rezegéssel bong a harangzó
Méla imája a faluban,
Esti homáknak szürke, borongó
Árnya suhan meg, éjszaka van.
Csend van a tájon, méla, nyugalmas,
Gyenge madrindal nem veri fel,
Bokrok ölen a fészek üres már,
Ősz hidegével dalnoka elszáll
Otthona apró népeivel.

Őszi fuvallat sóhaja lebben,
Pusztá a tájék, melyre leszál;
Mély nyugalomnak álma van ebben,
Álom, a melyből kél a halál.
S e nyugalomnak hangtalan éje
Nem terem édes indulatot,
A pihenésnek isteni vágya
Tör a szívünkre, kél a nyomába,
Mi a virágnak ámot adott . . .

Valami csendes dal szava rezdül
Távol az erdőn benn valahol,
Százszor erősebb új szerelemtől
Lipeg a kebled s álmodozol.
Édes az emlék, ami szivedben
Ébred a dalra s üdve előnt;
Messze jövőnek menyéi képe
Új ragyogással szálla fölébe
Nem léssen árnya, a mi gyötört.

Messze jövőnek menyéi képe
Önt a szivedbe újra reményt,
Durva jelennek koldus egére
Díjjal annyi fájdalomért.
Messze jövőnek menyéi álma,
Mi a csalódást etemeti;

Álom amelyből szebbre, valóra,
Napsugarasra, még ragyogóbbra
Fakad az üdnek hajnala ki . . .

Ősz a mi sorsunk, sárga, sivar ősz,
Nincs hova tenni árva fejünk;
Egy-egy reményt, óh, mely köt e földhöz,
Nap-nap után csak eltemetünk.
És jön a tél majd j. ghidegével,
Durva szelével s csontor fagyasszal;
A mire vágyunk, vajh, ami telünk
Ényhe zugocskát ad-e minékünk
Hinni az édes, ifju tavaszt?

Vagy a mi sorsunk télbe viharzik,
Éje leszen csak, napja letűnt?
Gyenge hitünknek fénye kialszik
S csak tapogatva, ha mehetünk?
Nem s milliósszor, nem lehet éje
Fénytelen, utja pnszta, sivar;
Jön a tavasz még, virrad a hajnal,
Lombsugóssal fülemiledallal
Megjön a napfény s égi sugár.

Újra tavasz lesz, az jön a télre,
Fényes az egbolt, nap sugaras,
Lágy, puhafészek vár pihenésre
S halljuk a dalt is, régi dal az.
S száll az az édes, könnyre fakasztó
Pusztai nóta, a mi dalunk,
Lopva kigyulnak csillagaink majd,
Fájni se fog már sebje a multnak,
Újra remélünk s álmodozunk . . .

Újra remélünk szebbre, valóra
És e reményünk rügyre fakad,
Menyei napnak hajnali csókja
Rá ragyogó gyöngyharmat ad.
Rügyből az ág, nő ágra levélke,
Majd picibimbó, cseppnyi alig;
Köntöse zöld még, napsugarakban
Füldik előbb még, végre kipattan
S szűz mosolyával illatozik!

A J.-U. számára: Reé J.

Karácsony 2000-ben.

Európa-Állam központi telefon-hivata-
la közölte az állam lakóival, hogy a XII.
hó 24-én este 18 órakor fölolvadás lesz.
Címe: „A karácsony ünnepeiről.“ A föl-
olvasás kitűnő mozgó illusztrációkkal lesz
kísérve s tekintve a fölolvadás közérdekű
voltát, latin vagyis világnyelven történik.
A koncert-telefon és a teleskop előfizetői
ingyen, a nemelőfizetők, a nyilvános állo-
másokon, csekély díjért élvezhetik a fel-
olvasást.

A nevezett nap estélyén ki-ki fütlére
erősítette a telefonkagylót, szemére a te-
leskop-csövet s érdeklődéssel várta a há-
romszoros riadójelet, mely a felolvasás kez-
detét jelzi.

Kévszel 18 óra előtt leszállott repü-
lőgéppel Genfben, a központi telefonhiva-
taltalban a szerző, aki a konstantinápolyi
egyetemen a világtörténelmi bölcsélet taná-
ra volt, Ő maga óhajította tanulmányát fel-
olvasni s az illusztráló gépek vezetőjét di-
rigálni. Pontban 18 órakor odaállt a tele-
fon egyetemes kürtje elé, megadta a ri-
adójelet és megkezdte felolvasását.

I. Illusztráció.

Egy nagy, ódonszerű város tere. A
háttérben dóm; a téren kisebb-nagyobb
fenyűfák tömege. Eladók és vásárlók sü-
rögnek-forognak. A hátsorokban csillogó
üzletek, fényes kirakatokkal, melyekben
földszített karácsonyfák tündökölnék apró
lángokkal, cukorbabákkal, játékszerekkel és
egyébb dísz tárgyakkal. Az üzletekben em-
ber ember hátán. Fenyűfákat cipelő sze-
gény asszonyok, hlvées inasok, hordárok,
Hópelyhek szállingóznak. Alkony.

A lelolvadó beszélni kezd.

„A karácsony ünnepe. Kulturtörténelmi
értekezés. Szerző és felolvassa Berron Tam-
ás, egyetemi tanár. Az illusztrációkat és
fonetikus kíséretet szerkeszté Matthis Al-
fréd, a fizikai intézet főnöke Tromsöben.

Európa polgárai! A látható illusztrá-
ció egy száz év előtti világváros terét mu-
tatja be, pontosan szólván: egy 1900-ban
készült fénykép után. A részletes magya-
rázat fölülseges, mert a teleskopon af min-
denki szemlélheti a kép minden részletét.
Egyenesen a történelmi fonalat vesszük
kezünkbe.

Az értekezés címe: „A karácsony ün-
nepe.“ Akik nem jártasak e tárgyban, bi-
zonyára megütözkönek e szón: ünnep. Hát
valaha ünnep volt a karácsony? Igen, az
volt. De előbb meg kell magyaráznom, mit
jelentett ez a szó: „ünnep“, száz évvel
előtt.

Ünnep többféle volt. Egyházi ünnep,
melyet a különféle vallások vezetői, külö-
nösen a kath. egyházi vezetők el; az
ily napokon valamely vallási személy, ese-
mény, vagy eszme emlékét ünnepelték
munkaszünettel, templombamenéssel, szer-
tásokkal. Hazafias ünnep volt pedig az
oly nap, mely bizonyos történelmileg ne-
vezetes esemény dicsőségét vagy gyászát
hirdette. Végül voltak különféle jellegű al-
kalmi és magánünnepek.

Azonban az idők multával együtt
multak az ünnepek is. A fölvilágosodás,
haladás nevében sikerült 1954-ben az eu-
rópai egyesült államoknak az egyházat, a
vallásokat kitörölni az intézmények s a jo-
gos társulatok sorából; velük megszűntek
az ünnepek is, melyek tudvalevőleg hom-
lokegyenest ellenkeznek az emberiség jól
felfogott érdekeivel, először, mert minden
jogalpap nélkül erőszakoltattak az emberek-
re, másodsor, mert roppant sok munka-
napot raboltak el, ami a munkafolytonos-
ság elvén nagy csorbát ejtett s végül, mert
egyáltalán neveléses, naiv s a felvilágo-
sodás századába nem illő, sőt káros és
veszélyes dolog volt, képzeletbeli lények-
nek, eszméknek és mesevilágból való ese-
ményeknek emlékére megannyi munkanap
vesszen el, aminő lények voltak pl. az Isteu,
Jézus, Mária stb.“

(A teremben levő mikrogramm-gép itt-ott
morgó hangokat jelzett, aminőket valamely
gyűlöletesen elégedetlenek szokat támasztani.)

„Európa polgárai! — folytatta a
szerző. — A mikrogrammok itt-ott felhang-
zó morgást jelentenek. Tudjátok, honnan
jönnek e hangok? Azon emberektől, kik
titkon még szívtanak az egyház, vallás, Iste-
ten elavult eszméihez, nyiltan szólva: akik

titkon még vallást gyakorolnak. Jegyezze meg, kik e morgást hallatjátok, hogy bár még most titkos gépeitekkel meg tudjátok akadályozni, hogy a mikrogram je ezze rejtekhelyeket, de azért az államrendőrség előbb-utóbb rátok lel s am ti lássátok, hol végződik államellenes lázadó ábrándozástok? Azt tudja már az állam, hogy vannak titkos helyiségeitek; azokban ma este talán olyan fák állanak, aminők az illusztráción láthatók. Vigyázatok! Az állam mindenható!" (A mikrogrammon gúnyos nevtés hangja jelződik.)

"Ez a mindenható állama, az egyedüli joghatalom, törölte el, a legvilágosabb jogalapon álva, az úgynevezett hzafias ünnepeket is, aminők az egykori "országok"-ban divatoznak. Mindenki tudja, hogy 1990-ben megszűnvn az "ország"-ok eszméje és intézménye, Európa, (valamint utóbb a többi öt világrész: Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália és Oceánia is) egy állammá szerveződött, huszonöt kerületre felosztva, amint ma is fönál, egy elnökség és huszonöt kerületi főnökség fenható-sága alatt, a nemzetiségek és az egyedek üdvére. Ez az Európa állam s utána Amerika és Ausztrália is, eltörölte a hazafias ünnepeket is, jól tudván, hogy azoknak államellenes és veszélyes szelleme, a néhányakban még lappangó "hazafias" érzelmeiket ápolná, sőt közveszélyes lángra gyújthatná. Igenis, tudjuk jól, hogy még ma is élnek ily szánandó és elitelendő ábrándozók; de róluk is csak ismétlem, amit az "egyházak" rajongóiról mondtam. Természetesen egyuttal a különféle jellegű alkalmi ünnepek is alapjukat veszítették. A mai állam csak egyetlen ilyen ünnepfélt rendelt el: a világállam születés napját, mely évenként munkaszünettel és dicséretes lelkesedéssel ünnepeltetik meg.

E bevezető ismertetés után áttérek tulajdonképeni tárgyamra: a karácsony ünnepének bemutatására.

A karácsony 1954-ig ama bizonyos Jézusnak születési ünnepe volt, akiben a naiv múlt századok még hitték. Egy akkori elnevezés szerint december, azaz: XII. hó 24-én este kezdődött E nap délután-ját mutatja be az illusztráció.

Nézzetek, hogyan futkosnak a téren a bohó emberek: hogyan veszekednek egymással egy-egy szál fenyőért; a "szegény emberek" (lám, ma ilyenek sincsenek!) utolsó fillérjüket pazarolják egy örökzöld tüvevelű csemetéért! Zsufolásig töltik meg az üzleteket (amik a mai áruacsarnokoknak felelnek meg) s okatlanul dobják ki a pénzt (ilyeneket lehet látni régiségárainkban) cukordiszekért, csillógó papírláncokért, apró gyertyáért! Nézzetek azt a gazdag urat, az megrendeli mindenestül az egész folszerelést, — sok gyermektelen gazdag még gyermekeket is rendel! Ez a szegény asszony meg boldog, hogy fenyőágacsakjára három szál gyertyát vehetett! . . .

Es mindez kinek a kedvéért? A gyermekek kedvéért? Persze — azok még akkor szülei körében nevelkedtek. Azok pedig teletömtek a kis agyukat mindenféle mesével a Jézuskáról, aki ma Betlehemben született

s aki onnan szép angyalkákkal kedves játékokat, tündéri karácsonyfát küld nekik, ha jók Jésznek. S a gyermekek elhitték és már hetekkel előbb jól viselték magukat, hogy Jézuska el ne feledkezzék róluk.

Hát bizony a 2000. év gyermeke a szeme közé nevetne annak, aki ilyeneket akarna vele elhitetni. De gyermekeinket főlöszleg is karácsonyfával, játékszerekkel csábítgatni engedelmességre, jó tanulásra, jó magaviseletre s nem kell a Jézuska haragjával fenyegetnünk őket. Most első könyvük az ABC után megtanítja őket arra, hogy az állam nemes és boldog tagjává csak úgy lehet, ha tanulmányait szorgalmasan végzi és elüljáróinak engedelmeskedik. S viszont, ha nem teszi ezt, kizsáztatik az államból, villantalan szigetekre, hol nyomorultan elpusztul. A szőlők meg vannak mentve a gyermekek nyűgétől, a nevelés és eltartás gondjaitól; a gyermek-érelő és nevelő intézetek mindezt pontosan és jobban elvégzik helyettük — géppel és könyvvvel.

Lássuk most a karácsony ünnepének első mozzanatát: a "karácsonyest"-et.

II. Illusztráció.

Előkelő szoba, 1900-ból való berendezéssel. Az asztalon csillógó édességekkel megrakott apró gyertyák lángjában tündöklő karácsonyfa, alatta sok ajándéktárgy. Az asztal előtt térdelve imádkozó,, majd új-jónságra kitörő gyermekek, A háttérben egy férfi és egy nő, egymás vállára borulva, örömkönyveket sír.

"Lásd, európai polgár, mily naiv, mily érzélgős jeleneteket idézett elő a bohó kor gyerekes eszméje: a karácsony! Az a két alak ott a háttérben: apa és anya, kiknek gyermekei ugrálnak előttük. Ők tenger pénzit kidobtak erre a csillógó bohóságra, sok haszontalanságra, amik a fa alatt láthatók. És tudod, mik azok a tárgyak? „Ajándékok." Természetesen rövid magyarázatot kell adnom e szórol, mely manapság csak a szótárakban van meg. Ajándéknak neveztek őseink minden kisebb-nagyobb értékű tárgyat, amit valaki a másáknak adott örökre, ingyen, tisztelete vagy szeretete jeléül vagy emlékül. Világos, hogy ma, midőn mindenki legkisebb szükségletét a közraktárakból kapja s főlöszleggel vagy haszontalan birtokkal senki sem rendelkezik, az ajándékozás kiment a divatból. Kinek mi szüksége a máséra? És milyen címen ajándékozhatna valaki? Tisztelet címén? Hiszen mindenki köteles tisztelni polgártársa jogait, jogaiban személyét s főképp az államot, mint a jogok egyedüli forrását és alapját. Szeretet címén? Ah, ez csak a múlt századok regényeinek érzélgős frázisa, mely ma már tárgytalanává vált, mivelhogy senki sincs a másákhöz kötvé!

Lássátok, Európa polgárai, mi mindenféle lelki, szellemi nyűgtól szabadított meg titeket az 1990. év dicsőséges vívmánya! Nem kell sem egymással, sem gyermekeitekkel törődnötök, egymás szükségleteit fedeztetek, kívánságait lesnetek, Kinek mi gondja másra? Az állam gondoskodik mindenről, mindenkiről és mindenki az államról. S örök érdeme a XX. századvég fővilágosultságának, hogy megszüntette

minden érzélgős, beteges rajongás, jogtalan terhek forrását: eltörölte a jugosult intézmények sorából a vallást, mely annyi testi-lelki terhet röt az emberek vállára és annyi téves gyöngeség, gyermekek érelem s jogtalan kötelesség rabjává tette őket! Nézzetek azokat a gyermekeket. Nem szánandó lények-e? Elhisznek mindent a csalfa szülőknek. Örvendeznek a soha nem látható "Jézuska" ajándékainak, a játékoknak. "Játék!" Igazán kacagni való fogalom. Szinte látom, mily megvetéssel nézik érelő-és nevelő intézeteink kis lakói az illusztráción látható naiv elődeiket. S ott hátul az a férfi és a nő! Nem neveléses látvány? Egy férfi és egy asszony, akik sírnak — csalfással szerzett gyermekörömök felett!"

(A mikrogramm újra jelzi az előbbi morgást.)

"Ismét morognak a titkos vallásgyakorlók! Tehát valóban együtt éreznek a múlt század bárgyu gyermekeivel és még gyermekebb felnőtjeivel. Nem soká morognak!

Ez volt az ünnep. családi jelenete. Azt hiszem, eléggé illusztráltam naiv őseink szánandó civilizálatlanságát."

(Ismét gúnyos nevetés jegye a mikrogrammon. A felolvasó dühösen rázza a fejét.)

III. Illusztráció

Egy bazilika belseje Karácsony ejjelen. Fényes, tündöklő világításban uszó oltár, melynél szertartás kezdődik nagy disszel. Orgonaszó főséges akkordokban. A misztikus homályba burkolt hajóban óriási néptömeg.

(Az előbbi morgás meglepő erővel ismét jelződik a mikrogrammon: valóságos tetszés-moraj. A szerző elképed és izgatottan folytatja felolvasását.)

"Ime, Európa polgárai: a sötét múlt legsötétebb folta. Őseink a tévelygés legmelyén: az istentiszteletben. A látható kép bazilikát vagyis főtemplomot mutat be az úgynevezett "éjféli mise" alkalomával. Akik jártasak a történelemben, tudni fogják, hogy mise a kath. egyház legfőbb szertartása volt. Mily jelentéssel és mily alapon, azt itt nem fejtegetem; elég azt kijelentennem, hogy az egész egy nagy, neveléses abszurdum volt.

(A morgás ijesztő mértékben hangzik föl.)

Kijelentem, hoghya a morgás nem szünik meg, az értekezést abba hagyom és jelentést teszek az elnökségnek.

Ilyen misét tartottak karácsonykor, az éjféli órában is, midőn szegény őseink a hideg hóban, fagyban a templomba siettek s miként hallhatjátok, mise alatt orgonaszó mellett énekeltek. Most egy darabig a felolvasás szünetel, hogy a kép-és hangillusztrációt zavartalanul figyelhes-sétek."

A mise — természetesen gyorsított menetben — tovább folyik. Az orgona mélabus főséggel, szivreható akkordokban bug, — a szerző szidja is a szerepió ze-

nészt hatásvadászó játékaért, — a nép áhitattal énekel. — Ismételten fölhangzik a tetszés moraj még fokozottabb mértékben. A szerző erre jelentést tesz az elnököknek. — Egyszerre csengetyűszó hallatszik a templomban, majd ismét és ismét: orgona, ének elhallgat, a nép arca borul; néma áhítat főséges csöndje uralg, az oltárnál szereplő pap magasra emel előbb valami kerek fehér tárgyat, majd aranykelyhet; a nép mellét veri, keresztet vet, csak a csengetyű ezüstső csilingelése hangzik.

A zaj itt elemetáris erővel tör keresztül a telefon sodronyain a központi hivatalban.

A szerző dühödten zárta le az illesztő gépet s beléordít a telefon egytemes kürtöjébe:

— Mi ez?

A morgás valami csodálatos zugássá fokozódik. Egyszerre valami kattogás és pattanás hallatszik s e pillanatban szavak hallatszanak: „Tovább! Lássuk!”

Az elnök éppen akkor száll be a telefon hivatalba, ahová a szerző sürgősen hívta. Meghalgattja a riadalmat s arca haláláspadttá válik.

— Baj van! a nép érez!

Aztán erősen hangon belekiált a telefon zürzavarába, miután erős riadójelet adott s némi csönd lett:

— Csönd! Az elnök beszél. Kinek mi baja? Elnöki jogomál fogva szabad szóval engedek. Megnyitom az első kerület vezetőket, szóljon onnan valaki.

Páris vidékéről jövő hang felelt:

— A vezetőket nem szükséges megnyitni. Titkos gépeink már megtették. Adjátok vissza templomainkat!

— Örült vagy, ember! felelt reszketve az elnök, Lesz read gondunk. Tovább a li kerületből!

— Adjátok vissza Istenünket!

— Ah, miz? — III. kerület!

— Adjátok vissza őseink hitét!

— IV. kerület!

Itt már nem szolgáltatta tovább sorra az elnök a kerületeket, (megannyi hajdani országot,) mert a kiáltások szakadatlanul követték egymást:

— Adjátok vissza a családot! Ünnepeinket! Adjátok vissza érzelmeinket! Szabadságunkat! Akaratunkat! Királyainkat! Hazánkat! Vallásunkat!

Fehéren bámult az elnök arca a kétségbeesett szörzöre.

— Ezt ön csinálta. Megbuktunk. A nép visszaköveteli eltörölt eszméit! Rendelje ide az alelnököt.

Aztán újra bekialtolt a kürtöbe:

— Európa-állam potgárai! Ezennel lemondok állásomról.

— Helyes! Elfogadjuk! Halljuk az alelnököt!

Az alelnök megérkezett; a lemondott elnök röviden tudtára adta a történeteket.

— Hallottam mindent, — felelt az alelnök, aztán beleszólt a telefonba.

— Az alelnök szól. Mit kívántok?

— Adjátok vissza Istenünket, hazánkat, családunkat!

— Az államtanács tárgyalás alá fogja venni követeléseiteket, amennyire rajtam áll, pártolni fogom azokat!

A volt elnök dühödten ordított rá:

— Mit beszél?

— Igen, uram, úgy lesz. A nyertesek ők lesznek. Mert ezek az eszmék halhatatlanok!

Irta: Kertész Kálmán

Tárkányi Béla élete és költészete.

Irta: Benkóczy Emil. Kiadja az egri egyházmegyei irodalmi egyesület.

Az egri egyházmegyei irodalmi egyesület feladatát tűzte ki a magyar irodalom művelését 1875-ben alakult meg az egyesület s azóta mindenkor énjéhez mérten, derekasan megfelelt feladatának. Tagjai közül ha nem is kerültek ki Vörösmartyak, Petőfi Sándorok, Gyulai Pálok, Toldy Ferencék, de magánuk mondhat olyanokat, kik az említett nagyokkal benső baráti viszonyban éltek, kiknek tehetségét, költői hivatását a nagyok is elismerték, szívesen honorálták. Eleven, pezsgő élet lüktet ott, hol egy Mindszenty, Tárkányi, Párvy, Pájer tünnek elő az ismeretlenség homályából s alkotó tehetségükkel magukra vonják az irodalom barátainak figyelmét, egy-egy költői alkotásuk átmege a köztudatba, át a nép ajkára, egy egész nemzedék érzelmét, rejtett gondolatát fejezi ki költői formában.

A nagyait mindenkor megtisztelő egyesület most egy irodalomtörténeti művel lép a nyilvánosság elé. Kiadja Benkóczy Emil művét Tárkányi Béla élete és költészete címen. Föltétlen elismerés illeti meg úgy a kiadó egyesület, mint az életrajz íróját, hogy a mult emlékei közül életre hívja azt a kiváló költőt, kit Petőfi Sándor is meglátogat az egri szemináriumban, kit Toldy Ferenc benső, holtig tartó barátsággal tisztelt meg. Nem lepheti a hálátlan feledés homálya azt az embert, ki Klopsöck Messiasát ülteti át magyar nyelvre, s a Káldi avult fordítása helyett ékes magyar nyelvű Szentírással ajándékozza meg az irodalmat, kinek imakönyveit évtizedek óta kedvvel használja a magyar katolikus világ, s Ének-tára ma is általános használatnak örvend hazánkban.

Irodalomtörténetünk érdeklődése, talán azért is, mert a most elő nemzedék oly sok silány, selejtes, dekadens irányú művet hoz felszínre, hogy figyelemre se érdemes a mult század irodalma felé kezd fordulni. Múltán. Ez a korszak már abban a távolságban van tőlünk, hogy elmerülve benne, a fűlsüketítő hangzavar nem bódítja meg agyunkat. Itt már helye van a tárgyilagos bírálatnak. Az önző érdekek, tiltott ambíciók, kielégítetlen vágyak már nem befolyásolják az író véleményét. Tisztán látunk. Még tisztán. De ha most nem sietünk a mulandó adatokat összegyűjteni, azok a távolság ködében vesznek el, s az alkalmas idő elsurran fölöttünk visszahozhatatlanul. Megbocsáthatatlan hiba volna ez részünkről. Azért említem a dicséret hangján szerző nevét, ki ritka szorgalommal írt művében Tárkányira iránítja az irodalom barátainak figyelmét Nyugodt lélekkel, minden elfoglaltság nélkül mondom, hogy a szerző derek, becses munkát végzett és hiszem, hogy művének eredményei nem maradnak meg egyesületünk szűk korlátai között, át fognak menni a köztudatba.

A feladat, melynek megoldására vállalkozott szerző, nem könnyű. Életrajzot írni nehéz. Nem a költő életének száraz ismertetése, nem adatok halma, nem külső körülmények rideg felsorolása, nem ez az életrajz. Be kell hatolni a költő lelki világába, beleélni magát a költő életébe, meg kell világítani művéinek keletkezését tájékozást kell nyújtani az író működésének irányáról, hatásáról. Nem kisebb feladat ez, mint regényt írni. Könnyűnek látszik, mert nincs szükség invencióra, az anyag adva

van, csupán fel kell dolgozni s megvan az az előnye, hogy megtörtént; de ebben van épen nehézsége is. Ismétlem hálás, de nehéz feladat. A száraz adatok összegyűjtött halmazából éles, meglátó szemmel kiválasztani az érdekes anyagot, a külsőleg nagyok tetsző eseményt figyelemre se méltatni, a látszólag csekély eseményt, mely a költő lelki világából fakad, meglátni, megérezni s kellően méltatni, együtt örülni együtt sírni, együtt élni a már sírban nyugvó költővel, ehhez nem elég a pusztá ismeret, ide érzés, szív, ide élet kell.

Megvan-e ezen képesség az íróban? Fájdalom nem az óhajtott mértékben. Inkább a tejjességre törekszik. Az egész mű 2 részre oszlik: 1. Tárkányi élete, 2. Tárkányi költészete. 2. Az életrajzi rész pontos apróságokban is részletes, minden adatot fölelő. Az elsősérs 10 fejezetre oszlik. Gondos lelkiismeretes munka. Nem oly művészi, mint Gyulai: Vörösmarty életrajza; összefüzi az adatokat úgy, ahogyan találja, de vannak a műnek tagadhatatlanul szép lapjai, melyeken emelkedett gondolatok, éles megfigyelő tehetség, szélemes megjegyzések tűnnek föl. Figyelemre méltó oldala, hogy tárkányi életére vonatkozólag új adatai vannak. Egyik-másik költeménynek háttérét, megírásának impulzusait eddig inkább sejtettük; most tisztán állanak előttünk. Úgyes gondolat volt Tárkányinak a koszosz költőkkel való barátságát megírni; helyes dolog volt a mai irigy, toladók nemzedék elé állítani, hogy még csak néhány évtizeddel ezelőtt is nem a mások leicsínylésével, nem könyökkel akartak a Parnasszus tetejére feljutni, hanem elismerve egymás érdemeit, szívesen gyámoltatták egymást, a nagyok szerető szóval bátorították, biztatták a kezdőket, a más epigonok tülekedése ismeretlen volt előttük. Ennek megírása egyik érdeme a könyvnek.

Tárkányi költészetének a II. rész egyetlen címe alatt foglaljuk szerző. Ugy tűnik ez föl, mint egész műnek egy, nem is a legjobb fejezete. Többet kellett volna adnia Tárkányi költészetének méltatásából. Az életrajzi feladata nem az, hogy a mindnyájunkkal közös emberi vonásokat minden közönséges dolgot felsoroljon. Figyelmeselejtéssel könnyen elkerülhetne volna ezt a szerző, művének értéke bizonyára nagyobb lett volna.

Még egy észrevételem van a mű nyelvére. Valamely mű értékét nemcsak az anyag föltalálása, ügyes, áttekinthető elrendezése, hanem a tiszta, magyaros, könnyed szerkezetű nyelve is emelő. Ez ellen gyakran vét a szerző. Mondatszerkezetei itt-ott bonyolultak, nehézkesek. Néha homályosak. Szerző annyira beleéli magát a mult század hatvanas-hetvenes éveinek birodalmába, hogy nyelvét is magáévá teszi. Nem idegen nekünk ez a nyelv, de ma már szokatlan.

De befecselem ismertetésemet. A szerző ámbár tisztelttel áthatott szeretettel ismerteti Tárkányi életét, érdemeinek méltatásába nem lépi át a kellő határt, sőt nagyon is megérzik néhol, hogy tárgyilagos kíván maradni, ő háttérbe vonul, maga helyett inkább adatait beszélgeti. Vegül tartozom annak kijelentésével, hogy nem akartam erőnek erejével hibát keresni, csak megfelelő mértékkel mérlegeltem a gondos, lelkiismeretes munkát. Ez a néhány jóakarattól áthatott bíráló észrevételem könnyen elbirja e könyv. Szívesen elismerem, hogy művének anyaga önálló, fáradságos kutatás, lelkiismeretes munka eredménye. Igaz elismeréssel szólok az anyag gondos elrendezéséről, a tárgyalás világos menetéről, melynek mind a mű értékét növelik s hozzájárulnak ahhoz, hogy művét mindazok szíves figyelmébe ajánljam, kik irodalmunk e nemes alakja iránt érdeklődéssel viseltetnek.

Dr. Barsy József.

*Mutatvány szerzőnek „Elbeszélések” című 300 oldalos kötetéből. A gyönyörű tartalmú könyv 2 koronáért megrendelhető szerkesztőségünkben.

Levél ■ ■ ■ Az aktyól.

Kedves Annuska!

Itt vagyok a Hortobágyon, A változatos kis Mátra vidékéről lekerültem az egyhangu rónaságra, Üdülni jöttem ide s feledni. Upen arra való hely. oiy csendes itt minden. Olyan mintha egy nagy temetőhely volna. Mintha minden meg volna itt halva. Csak a távolból néha-néha ide hangzó gulyának-kolompja mutatja, hogy van megis élet.

Ah! Hol van a madárdal? A sok változatos ének, mi ottan hallatszott: Hol az erdő kellemes fuvalma?

Itt az nincsen. Itt még madár sincsen e kietlen vidéken. Legfeljebb csak a golya kelepel.

Kint járok a falu szélén. Hatalmas náderdő terül el itten, mely mérhetetlen. Ugy látszik mintha a vége az éggel összeérne. Gyönyörű szinpompás kép: a felnyuló zöld nád a kék eget csókdossa.

A nád meg úgy zizeg, mozog folyton, soha sincs nyugodtan. Egymáshoz hajolva olyan édesdeden, szerelmesen suttognak, susognak csevegnek egymással. Ha néha szél apó, az öreg muzsikus gyorsabb nótát füttyül, akkor kacagva összeölelkeznek s táncba kezdenek.

Olykor belekiált a halk beszélgetésbe a bölömbika vad, öblös hangja, melytől úgy felzug az egész róna.

Hol egy kissé mélyebb a mocsárvíz nem terem a nád ott a vadkacsák tanyáznak. A léptek zajára elkiáltja magát, a s víz alá bukik, . . . majd ismét feltűnik . . . s a nád közé búvik.

A náderdő szélén én úgy elelmerengek. Oda száll a lelkem, honnan ide jöttem. Nézek arra felé. Mint vaiami haloványkék szalagot látok felünni a messze távolban: ez a Mátra hegység.

De addig a szemem sok mindenen akad meg. Feltűnik előttem a csaló délibáb minden oldalról ezek környékezőnek. Itt egy óriási szénakazal. Amott egy rémmagas kutágas a majd meg előkerül szép kis völgyecske, bokros hegy megette, melynek a tetején tengerszem látszik. Ott pedig a gulya nő olyan óriásra, mintha elefánt csorda volna.

Nézem a játékát a nagy természetnek. Keresek közöttük egy képet. Egy szép, karcsu barna leánynak alakját.

Egyszerre mintha előttem volna. Látom ragyogó fekete szép szemét, — mosolygó piros ajakát, — hatalmas fekete hajkoszorúval ékesített fejcskékét.

De csak akkor látom, ha becsukom a szemem.

Ekkor eszembe jut a múlt története. Felujul emlékezetemben a régi kedves idő nem egy édes emlékképe.

*

Emlékszik-e a szép nyári estékre, melyeken együtt sétáltgattunk? — Milyen szomorú volt eleinte!

A sok-sok csillag olyan szépen ragyogott, olyan vígan mosolygott a derült tiszta égen.

Nem messze a kert bokrában a csalogány olyan busan dalolgatott. Talán hűtlen, elpártolt párját siratta, hívogatta fájdalommal dalával.

Annuska meg könnybe borult szemmel, vérző szívvel, panaszos ajakkal — állt a közelemben. Panaszolja csaiódását. Első hű s hő szerelme hiábavalóságát.

Mikor láttam a forró könnyeket leperegni fekete szeméből mintha a sötét felhővel borított kék égből a fénylő záporosó hullna; úgy megszántam; mejdnem vele sirtam. Vigasztalgattam.

Emlékszik-e milyen hálás volt ezért jó szíve, hogy én megértettem, hogy együtt éreztem.

Később megenyhült a bánat, felszáradt a könnycsepp. — Csak egy sajtó mély seb maradt mélységén a szívnek: az első szerelem soha nem hegedő sebe.

*

— Emlékszik-e arra a kedves nyári délutánra mikor ketten voltunk bent csupán a szobában? Egymás mellett áltunk, beszélgettünk.

A szép alakjának varázsa úgy megbűvölt egyszer, hogy magához hajoltam s homiokon csókoztam. Erre sirva fakadt.

Fuldokolva mondta: „Maga rossz! miért cselekedte? Hogy merete ezt tenni? Ugy-e csak velem merészelté?”

Ugy megsajnáltam, tettemet megbántam. Megfogtam fehér kezecskéjét s szánokozva mondtam: „Bocsásson meg Annus.”

— „Miért tette?” mondja, ismételte újra.

— Miért tettem? Azért tettem mert szeretem — én meg így felélttem.

Maga megbocsátoit.

*

Óh, de ez régen volt! Kitudja, hogy van már azóta? Vagy talán csak tünékeny délibáb volt mindez? Vagy mulandó édes álom?

No de nem folytatom.

Hátha ez már kellemetlen emlék is magának!

Nekem nagyon kedves! Én most is csak az vagyok, ki voltam.

Hát Annuska?!

*

Ha egészen még elnem felejtett, úgy írjon egy édes levelet. Vigasztaljon már most maga engem. Melegítse fel kissé a szívemet; hisz oly hideg van itt, bár a nap szinte pörköltve süt, hevít.

Költői pályafutás.

Vázlatok egy diák naplójából.
Elbeszéli: Nagy László Endre.

I.

Hét éves lehettem, második vagy harmadik iskolába járó, — már magam sem emlékszem rá egészen biztosan — mikor egy napon apám irodájából nagy, barna és kék tussal vonalozott füzetet vittem haza, azzal a szándékkal, hogy ebbe fogom majd írni a magam alkotta műveket (verseket, meséket,) amikkel már az előző esztendőben uegbirkóztam; leírva a ló és öszvér beszélgetését a kerítés tövében.

Amint számítottam, úgy is lett. Még aznap beirtam első költeményemet, mely nagyon cifrán hangzik ugyan, de azért ideiktatom:

„Mi végre jött
Mi létre jött
Mindakettő
Egymásmellett
Egyet jelent.”

Én nagy fontosságot tulajdonítottam e pár sornak, melynek apám szerint nem volt értelme. Meg voltam elégedve költői babéraimmal s a nagy barna füzetet eltettem jobb időkre.

II.

Nyolc év múlt el első költői kísérletem óta s a nagy barna füzetet (sajnálatomra) nem kellett sohasem elővenni — ami azt jelenti, hogy nyolc év leforgása alatt nem irtam egyetlen egy költeményt sem. E hosszú szünetelés miatt azt hittem már, hogy leáldozóban van költői tehetségem vagy kiapadt költői erem — mikor kobzomat egyszerre csak újra megpendíti kamasz korbeli diákszerelmem (hatodik gimnazista lehettem, amikor az ember kiszerelemkedti magát, mielőtt a reverendát magára ölténé.) Egyre-másra irogattam a költeményeket s a nagy barna füzet csak teit és telt. Sőt egyikkel „Szerelem alkonya” cíművel megpróbálkoztam az ujságok szerkesztőségeiben is és kimondhatatlan öröm fogia el szívemet abban a pillanatban, mikor költeményemet nyomda festék alatt láttam (az a szerkesztő fent említett költeményemet közölte) Nem volt nálam boldogabb és nagyobb ember a világon ekkor. Képzletben már Arany Jánosig és Petőfiig is felemelkedtem és sűrűn nézegettem magamat a tükörben, hogyan fest az új nagy lyrikus. Mondanom sem kell, hogy éjjel alig bírtam elaludni vagy ha elszunyókáltam is, mindig a műzsákkal álmodtam, kik örömrivalgással vittek engem, a babérkoszorúval megkoronázott költőt, fel az Olympusra a nagy költők közé.

Ez volt költői pályafutásom aranykor-szaka. Innen kezdve tanulmányoztam a nagyobbacska költők dolgozómódját s irogattam költeményeimet már egy újabb nagy barna füzet számára.

Egy esős nap azonban véget vetett egész költői dicsőségemnek.

III.

Nagy nap volt az, egészen jól emlékszem rá. Az eső hullt, permetezett csendesen. Nagy lomha cseppek estek a földre, miket a szomjas föld sóváran szedett magába. Komor, borongós időjárás volt. Beszorultunk a szobába. A borongós időjárás pesszimistikus hangulatokat váltott ki belőlem. Elgondolkoztam. Verseim jutottak eszembe, miket dolgozó kabátom s a nagy barna füzet Nro-2 számára irogatok. Hirtelen az egyikre gondoltam. Előkötörásztam s olvasni kezdtem. A címéről mindjárt megtudtam, hogy önkritikám szerint legjobb költeményeim egyike. Végig futott rajta a szemem. — „Jó alap gondolat, kezdetleges dolgozási mód, prózai kifejezésék”, súgta az önbecsléstől megtisztult belsőkritikám. S igaza volt. Amit eleinte oly nagyra tartottam, egy borongós, esős nyári délután annyira lebecsültem. Fájó reminiscenciák, pesszimistikus hangulatok tölűltak lelkembe. Most már oly jól esett a csendesen permetező eső zuhogása. Belebámultam a lehulló esőcseppekbe s gondolkodtam tovább, de hogy miről magam sem tudom. Ellentétes gondolatok, itéletek és tapasztalatok vegyest kergették egymást agyamba, s mire elállt az eső, homályosan emlékeztem vissza az előbbienekre csak olyan fájó, elegikus, de azért jóleső, hogy úgymondjam megkönnyebbült érzés hatotta át idegeimet, s egész valóm.